

XXIV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневникъ

НА

69. заседание

Петъкъ, 10 мартъ 1939 г.

(Открито въ 15 ч. 50 м.)

Председателствували: председателятъ Стойчо Мошановъ и подпредседателятъ Георги Марковъ.
Секретари: Дончо Узуновъ и Д-ръ Петъръ Яламовъ

СЪДЪРЖАНИЕ:

Съобщения:

Съобщение отъ председателя, че тая сутринъ е починалъ наро. ниятъ представителъ Лалео Георгиевъ Кацарски 1887
Вдигане заседанието за 5 минути въ знакъ на скръбъ и дълбока почитъ къмъ паметта на сжщия починалъ народенъ представителъ 1887
Отпуски 1888
Питане 1888
Законопроектъ 1888

Отговоръ на питанья: 1. Отъ министра на вътрешнитъ работи и народното здраве на питането, относно декията на кмета на с. Керменъ, Сливенска околия 1888

Говорили:

Запитвачъ Д. Георгиевъ 1888
М-ръ Н. Недевъ 1888

2. Отъ сжщия министъръ на питането относно ограниченията на чл. 38 отъ наредбата-законъ за избиране общински съвети при полагане кандидатури за общински съветници 1889

Говорили:

Запитвачъ И. Русевъ 1888
М-ръ Н. Недевъ 1889

3. Отъ сжщия министъръ на питането относно неповърнатитъ на софийскитъ граждани суми отъ „Електрическото дружество“ 1889

Говорили:

Запитвачъ Д. Тркалановъ 1889
М-ръ Н. Недевъ 1889

4. Отъ сжщия министъръ на питането относно глада въ България 1890

Говорили:

Запитвачъ М. Матовъ 1890
М-ръ Н. Недевъ 1890

5. Питане отъ народния представителъ И. Русевъ къмъ сжщия министъръ, относно неотцелването на с. Згалево отъ община Пордимъ, с. Пелишатъ отъ община Вълчи-Трънъ и с. Дръновъ, отъ община Влация. (Запитвачътъ се отказалъ отъ питането си) 1891

По дневния редъ:

Законопроектъ за откриване кредитъ въ размъръ 600.000.000 л. отъ БЗКБ на Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни. (Първо четене — разискване) 1891

Говорили:

А. Риболавъ 1891
Х. Гатевъ 1894
И. Русевъ 1897

Дневенъ редъ за следващото заседание 1901

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Присъжествуватъ нужния брой народни представители. Откривамъ заседанието.

(Отсъствуватъ г-да народнитъ представители: Александъръ Симовъ, Александъръ Цанковъ, Асенъ Голевъ, Велизаръ Багаровъ, Гето Кръстевъ, Григоръ Василевъ, Димитъръ Сараджовъ, Иванъ Златаровъ, Иванъ Балканджиевъ, Илия Славковъ, Йорданъ Тодоровъ, Кирилъ Минковъ, д-ръ Найдентъ Найденовъ, Найдентъ Мариновъ, Никола Василевъ, Никола Логофетовъ, Никола Търкалановъ, Петко Стайновъ, Петъръ Грънчаровъ, Ради Найденовъ, Стефанъ Минковски, Стойчо Топаловъ и Христо Каркѣмовъ)

(Председателятъ става правъ. Ставатъ прави и всички г-да народни представители и присъжествувачитъ г-да министри)

Г-да народни представители! Тая сутринъ почина внезапно нашиятъ другаръ, народниятъ представителъ, избранъ отъ първата Никополюска избирателна колегия, Лалео Георгиевъ Кацарски. Покойниятъ е роденъ на 16 юлий 1898 г. въ с. Сѣнникъ, Севлиево. Още като дете той се преселилъ въ с. Ковачене, Никополюско, въ което село е израсълъ и живѣлъ до последнитъ дни на своя животъ. Още отъ младия той се предава на обществена деятельность. Общински съветникъ почти презъ всичкото време, откакъ е добилъ право да бѣде избранъ за такъвъ, той сѣмьвременно участвува въ културния и общественъ животъ на своето село и е билъ дълго време каснеръ-счетоводителъ и председателъ на мѣстната кооперация. Въобще, въ всичко, което съставлява общественъ животъ на не-

говото село, той е вземалъ най-активно участие и се е ползувалъ съ всеобщитъ симпатии на своитъ сѣселани, въпрѣки остротитъ на нашитъ политически борби.

Презъ последнитъ законодателни избори той е избранъ съ голѣмо мнозинство за народенъ представителъ отъ него край, като срещу избора му нѣма никакво оспорване.

Тукъ той бѣше единъ скромненъ и добъръ другаръ, за който азъ вѣрвамъ, че всички вие ще запазите единъ отличенъ споменъ. Всички въпроси, които се представяха за разглеждане, го интересуваха. Сподѣляше съ скромностъ мнението си безъ да счита за нужно да го изказва публично. Ние, които имахме възможностъ да бѣдемъ въ почестъ контактъ съ него, запазваме за него спомена за единъ селянинъ, за когото селото съставляваше целта на живота му. Той живѣше съ нуждитъ на това село и бѣше много доволенъ, когато ние тукъ можехме за него да направимъ и най-малкото нѣщо.

Нека всички запазимъ за този нашъ другаръ най-добъръ споменъ, а въ знакъ на нашата скръбъ и дълбока почитъ къмъ неговата паметъ, да вдигнемъ заседанието за 5 минути. Богъ да го прости! (Всички произнасятъ: „Богъ да го прости!“)

Вдигамъ заседанието.

(Следъ отидиа)

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Заседанието продължава.

Бюрото има да направи нѣкои съобщения.

Разрешени сж отпуски на следните народни представители:

на г-нъ Иванъ Калъчевъ — 1 день, за 14 мартъ;
на г-нъ Илия Славковъ — 1 день, за 10 мартъ;
на г-нъ-ръ Найдень Найденовъ — 1 день, за 10 мартъ;
на г-нъ Никола Търкалановъ — 1 день, за 9 мартъ;
на г-нъ Йорданъ Тодоровъ — 1 день, за 10 мартъ;
на г-нъ Петко Стайновъ — 1 день, за 10 мартъ;
на г-нъ Григоръ Василевъ — 2 дни, за 9 и 10 мартъ;
на г-нъ Жико Струнджевъ — 2 дни, за 14 и 15 мартъ;
на г-нъ Петко Костовъ — 2 дни, за 14 и 15 мартъ.

Постъпило е питане отъ пловдивския народенъ представителъ г-нъ Ангелъ Станковъ до г-нъ министра на вътрешните работи, съ копие за г-нъ министра на просвѣтата, по сѣществуването на нелегалните организации „Ратници за българщината“ и „Българскитъ национални легиони“.

Това питане ще се препрати на г-нъ министра, за да отговори.

Постъпило е законопроектъ отъ Министерството на вътрешните работи и народното здраве за измѣненіе и допълнение на членове 6, 7, 8, 11, 15, 28 и 29 отъ наредбата-законъ за Столичната общинска банка.

Законопроектътъ ще се раздаде на г-да народните представители и ще се постави на дневенъ редъ.

Преди да пристъпимъ къмъ дневния редъ, г-дъ министърътъ на вътрешните работи е готовъ да стговори на нѣколко питання.

Най-напредъ ще отговори на питането на народния представителъ г-нъ Вълъ Боневъ, относно такситъ за болнитъ въ Александровската болница.

Обаждаатъ се: Нѣма го.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Следва питането на народния представителъ г-нъ Деню Георгиевъ, относно деянията на кмета въ с. Керменъ, Сливенска околия.

Има думата народниятъ представителъ г-нъ Деню Георгиевъ, за да прочете питането си.

Деню Георгиевъ: (Отъ трибуната Чете) „Господинъ министре! Известна Ви е пословичната беднотия на българския селянинъ въ днешно време. Усилията, които правятъ държавата и общинитъ за едно разумно и наистина наложително пестене на общественитъ сръдства, сж единъ похваленъ подвигъ. Дълбоко съмъ убеденъ, че това сж и Вашитъ разбирания.

За голѣмо съжаление сѣществуватъ потресаващи факти, които по помисълъ и смисълъ сж много далечъ отъ горните разбирания. Примѣръ: въ с. Гълъбинци, Сливенско, община Керменска, за едно дѣло сж събрани сж голѣми жертви отъ населението 20.000 л., които сж броеви всичкитъ за хонораръ на сливенски адвокати, втори пътъ сж събрани 17.000 л., които сжщо така били предложени на горните адвокати, безъ да е искано съгласието на специалния комитетъ отъ селото, който е натоваренъ да събира и да спазарява хонорара. Селянитъ-гълъбинци по дѣлото сж спазарили единъ софийски адвокатъ за 1.500 л., който да гледа дѣлото, кметътъ, обаче, спазарява още единъ, за каква сума — никой не знае. Целъта, обаче, е 17-тъ хиляди лева да бждатъ похарчени, както първитъ, безъ съгласието и одобрението на комитета.

Като Ви съобщавамъ всичко горизложено, моля Ви, господинъ министре, да ми отговорите:

1. Одобрявате ли всички тия действия на подведомственитъ Ви органи?

2. Ако не, защо и до кога ще се държатъ на служба такива общински кметове, деянията на които сж обрисувани въ тукъ приложеня прелисъ отъ заявлението на потърпевшитъ до прокурора на Сливенския областенъ сждъ, което да се счита нераздѣлна частъ отъ настоящето питане.

Тукъ е приложено едно заявление, въ което сж изложени начинитъ, по които сж събирани тия сръдства. Безъ да ви отечавамъ съ цѣлото изложение, ще кажа само едно — че сж събирани отъ кметскитъ намѣстници суми, безъ да сж давани квитанции за тѣхъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата г-нъ министърътъ на вътрешните работи.

Министъръ Никола Недевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! По поводъ отправенитъ ми питання отъ народния представителъ г-нъ Деню Георгиевъ, относно деянията на кмета на с. Керменъ, дължа да заявя, че отправенитъ къмъ този последния обвинения се гадатъ на заявлението, което представлява частъ отъ настоя-

щото питане, отправено до прокурора на Сливенския областенъ сждъ отъ единъ жителъ на сѣщото село. Ако г-нъ Георгиевъ бѣше си направилъ трудъ и провъръ тѣзи обвинения, той нѣмаше да отправи настоящето си питане.

Преписката по тия обвинения самиятъ прокуроръ на Сливенския областенъ сждъ е прекратилъ.

За водене на въпросното дѣло, жителитъ на с. Гълъбинци сж си избрали по свой починъ и безъ каквато и да било намѣса отъ страна на кмета и на общинския съветъ, специаленъ комитетъ, който е събиралъ необходимитъ сръдства и спазарявалъ адвокати за целъта. Този комитетъ е спазарилъ за инстанцията по сѣщество двама адвокати отъ Сливенъ, за 18.000 л., а за, гледане на дѣлото предъ Върховния касационенъ сждъ е било заплатено на други двама адвокати сумата 5.500 л. по спазаряване, извършено пакъ отъ специалния за целъта комитетъ. Следователно, общо за гледане на дѣлото въ дветъ инстанции, общоселскитъ комитетъ, а не кметътъ, сж заплатили сумата 23.500 л. адвокатски хонораръ, а не 37.000 л., както се твърди въ питането.

Отъ направената провърка, която наредихъ чрезъ подведомственитъ си органи, се установява по единъ положителенъ начинъ, че кметътъ на с. Керменъ се е държалъ съвсемъ на страна по въпроса за спазаряването на адвокатитъ, между другото и за това, защото той е знаелъ за намѣрението на известни сръди въ селото да го злепоставятъ по въпроса. Отъ друга страна, дълженъ съмъ да подчертая, г-да народни представители, че въпросниятъ кметъ е единъ отъ най-дейнитъ въ Сливенска околия, а която си дейностъ е билъ награденъ съ орденъ за гражданска заслуга V степенъ отъ Негово Величество Царя.

Г-да народни представители! Въ заключение, заявявамъ, че не съмъ търпѣлъ, не търпя и нѣма да държа на служба провинени и недостойни служители.

Всички обвинения, обаче, които се отправятъ къмъ подведомственитъ ми органи, ще бждатъ най-щателно провървани и виновнитъ наказвани, но тѣлжа да заявя, че непровѣрени и голословни обвинения, като тѣзи, изнесени въ питането на г-нъ Георгиевъ, нѣма да допринесатъ никаква полза нито за службата, нито за ония, които ги отправятъ. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Деню Георгиевъ: Ако наистина се установи, че комитетътъ е спазарявалъ, тогава азъ си слагамъ мандата. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Министъръ Никола Недевъ: Заповѣдайте, да видите.

Нѣкой отъ дѣсно: Исканъ анкета.

Деню Георгиевъ: Приемамъ анкетата.

Йосифъ Робевъ: Адвокатитъ сж сигурно приятели на Ивѣнъ Бояджиевъ.

Деню Георгиевъ: 25 души сж подписали заявлението.

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звънъ) Моля Ви се, г-нъ Деню Георгиевъ!

Има думата г-нъ Йорданъ Русевъ, да прочете питането си.

Йорданъ Русевъ: (Отъ трибуната. Чете) „Господинъ министре! Съгласно чл. 2 отъ закона за избиране членове на общинскитъ съвети, ще трѣбва да бждатъ произведени общински избори на мѣстото на излѣзлитъ по жребие. Моля да ми отговорите:

1. Не намирате ли, че ограниченията за полагане кандидатура, съгласно чл. 38, п. 2, където е казано: лицата, които не сж изплатили дължимитъ къмъ държавата и общината данѣци, такси и други общински берии не могатъ да бждатъ кандидати.

При тоя изриченъ текстъ на закона се вижда, че много добри български граждани не могатъ да бждатъ кандидати, защото пораженията на сушата и лошитъ стопански условия ги поставиха въ невъзможностъ, въпрѣки тѣхното желание, да изплатятъ дължимитъ си данѣци. Днесъ, когато много добри българи трѣбва да се грижатъ не само за себе си, но и за изхранването на своя работенъ добитѣкъ, имъ се отнема това гражданско право, да бждатъ кандидати. При това положение, остава да бждатъ кандидати само заможнитъ отъ селата, а знайнъ е, че често пѣти населението не храни добри чувства къмъ тѣхъ.

2. Въ сѣщия членъ, пунктъ 8, се изреждатъ ограничения за полагане на кандидатуритъ. За ония, които иматъ при сжди, или сж подъ сждъ по различнитъ текстове на наказателния законъ и на специални такива, е казано: Ма-

каръ-наказателните дѣла да сѣ били прекратени, или осъдени лица да сѣ били освободени отъ наказания по давност, по помиляване, или поради амнистия, или да сѣ били реабилитирани, не могат да бѣдат кандидати“.

Г-нъ министре! Вървамъ, че и Вие сте единъ отъ хилядите свидетели на жестоката политическа борба, особено отъ десетина години у насъ. Вървамъ, също така, да сѣ Ви известни безбройните политически процеси и политическата стрѣвъ и омраза, щомъ една партия бѣ на власт срещу ония, които не сѣ съ тѣхъ.

Сѣщо така парадоксално е, да лишишъ единъ гражданинъ отъ право да бѣде избранъ, защото се намира подъ следствие, или подъ сѣдъ, когато нѣма окончателна присѣда, а сѣщо така може да бѣде и оправданъ.

Като констатирамъ като антиконституционни горните положения въ закона за избиране на общински съветници и тѣхните ограничения въ връзка съ гражданските права на човѣка, иначе добъръ българинъ и войникъ на родината, Ви моля да ми отговорите: не смѣтате ли да внесете законопроектъ за отиѣна на тия ограничения, още повече, че страната се намира предъ произвеждане на избори за членове на общинските съвети, и сѣ това да даде възможност на българския избирател да направи достоенъ изборъ къмъ ония, които искатъ да го представляватъ въ мѣстния общински селски парламентъ — общинския съветъ.“

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата г-нъ министърътъ на вътрешните работи.

Министъръ Никола Невевъ: (Чете) Г-да народни представители! Два въпроси поставя съ питането си изродениятъ представител г-нъ Русевъ. По първия въпросъ ще отговоря, че колкото и да е вѣрно, какво стопанската криза и сущата презъ миналата година да сѣ се отразили въ върху доходите на голѣма частъ отъ нашето население, все пакъ нѣ може едно лице да бѣде кандидатъ за общински съветникъ и впоследствие, ако бѣде избранъ, да бѣде представител и застъпникъ на интереситъ на населението на едно село или на единъ градъ, ако самъ той не е дадъ примѣръ, че уважава и защита съществуващите въ страната закони, ако той не чувства и разбира, че качеството на гражданинъ на тая страна му дава не само права, едно отъ които е да бѣде кандидатъ за членъ на общинския съветъ, но че още му създава и редица задължения, едно съ първите отъ които е да си плаща редовно дължимитъ отъ него държавни и общински данѣци, защото чрезъ събиране на данѣцитъ държавата и общината, а заедно съ това и нацията като цѣлоукупност, биха могли да съществуватъ, действуватъ и развиватъ онай дейност, която сѣ право се очаква отъ тѣхъ.

Най-после народътъ ни иска да види въ лицето на своите общински представители единъ образецъ на качества, достоинства и добродетели, едно отъ които е плащане на дължимитъ отъ кандидата данѣци.

По втория въпросъ отговарямъ: наистина наредбата законъ, чл. 38 п. 8, не допуска да бѣдат избирани за общински съветници лица, които сѣ подъ сѣдъ или сѣ осъждани за редица престѣпления по общия наказателенъ законъ, като измѣна, предателство, шпионажъ, насилствени действия и оскръблениа срещу Държавния глава и членове на семейството му, подправка на парични вѣнци, лъжовна клетва, кражба, обсебване, изнудване, измама и злоупотребление на доверие, по закона за изтѣрване на разбойниците и др.

Г-да народни представители! Вие виждате, че сѣ тази наредба се отнема възможността да бѣдат избирани за общински съветници лица, които сѣ осъждани за нѣкои отъ горепоменатите престѣпления и то вулгарни престѣпления, независимо дали престѣплението деяние е покрито съ давност, или извършителътъ е билъ помиляванъ, реабилитиранъ или амнистиранъ. Кандидати съ такива качества не трѣбва и не могат да бѣдат общински съветници и затова, защото народътъ, който уважава себе си, следва да избира за свои представители само най-добритъ и най-достойните свои синове.

Г-да народни представители! Както ви е известно, изборитъ за избиране членове на общинските съвети сѣ насрочени презъ м. априлъ т. г. Тия избори ще бѣдат произведени по правилата, указани въ наредбата-законъ за избиране членове на общински съвети отъ 15 януарий 1937 г. Всѣко измѣнение и допълнение на тази наредба-законъ, колкото умѣстно и належащо да би било, сега въ този моментъ не би могло да стане, когато указътъ за изборитъ е вече публикуванъ, датитъ за произвеждането имъ опредѣлени и изборната машина е въ пълнен ходъ. Защото, даже и най-малкото измѣнение, би създадо непреодолими прѣчки, както за администрацията, така също и за съдебната властъ при упражняване на предоставенитъ имъ отъ тая наредба-законъ функции.

И затова обсъждането на въпроса за измѣнение или допълнение на наредбата-законъ за избиране членове на общински съвети, не може да стане сега въ надвечерното на предстоящитъ общински избори. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и отъ центъра)

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата народния представител г-нъ Димитъръ Търкалановъ да прочете своето питане за невѣрнатитъ на софийските граждани суми отъ „Електрическото дружество“.

Димитъръ Търкалановъ: (Отъ трибуната. Чете) „Г-нъ министре! Въ брой 84 отъ 16 априлъ т. г. на „Държавенъ вестникъ“, е публикувана наредбата-законъ за уреждане отношенията между потребителитъ на електрическата енергия въ София и „Електрическото дружество за София и България“.

По силата на тая наредба-законъ, дава се право на Столичната голѣма община да получи за свои цели и нужди всички суми, които дружеството неправилно е получило отъ потребителитъ на електрическата енергия.

Тази сума по общ пресмѣтания надминава 70 милиона лева — въ този моментъ се установява, че тѣ е надъ 80 милиона лева — и е присѣдена на потребителитъ по решение на българските съдилища.

Щомъ като тая сума е собственост на потребителитъ, безъ да бѣде нарушенъ чл. 67 отъ конституцията, който защитава собствеността като неприкосновена, не може да бѣде призната и дадена другиму, безъ съгласието на собственицитъ ѝ. Другото е посегателство върху частната собственост и грубо нарушение на казания членъ отъ конституцията.

По тоя поводъ питамъ:

Какво мислите да направите, за да бѣдат защитени осветенитъ отъ конституцията права на собственост на столичните граждани върху тая сума и не считате ли, че казаната наредба-законъ е издадена въ явно нарушение на чл. 67 отъ конституцията?“

Председателъ Стойчо Мошановъ: Има думата г-нъ министърътъ на вътрешните работи.

Министъръ Никола Невевъ: (Чете) „Г-да народни представители! Предшествувашитъ столични общински управления сѣ считали, че „Електрическото дружество“ има право и може да събира отъ гражданитъ, заедно съ цената на електрическата енергия и 10% акцизъ върху нея и затова не сѣ влизали въ споръ — било непосредствено, било сѣдебно — съ „Електрическото дружество“, а сѣ търпѣли и понасяли противозаконното събиране на таксата за електрическата енергия.

Общинската управа, следъ като е проучила въпроса презъ 1936 г., е завѣла установителенъ искъ срещу „Електрическото дружество“ въ София — концесионерътъ по осветлението на Столицата — съ който искала сѣдѣтъ да установи:

а) стойността на различните елементи въ формулата А, поставена отъ Смѣсенія българо-белгийски арбитраженъ сѣдъ;

б) да установи, че концесионерътъ нѣма право да събира отдѣлно отъ цената на електрическата енергия акцизъ отъ потребителитъ;

в) че концесионерътъ, съгласно чл. 21 на поемнитъ условия, не може да събира отъ потребителитъ по-голѣма цена за електрическата енергия, отъ утвърдената отъ общината.

Това дѣло се спечели отъ Столичната община въ двѣ инстанции по същество и най-после бѣ потвърдено отъ Върховния касационенъ сѣдъ и решението влѣзе окончателно въ законна сила. Специална комисия при общината установява, че „Електрическото дружество“ е събрало незаконно отъ своитъ абонати — софийски граждани — една сума отъ 70 милиона л. — сега г-нъ Търкалановъ казва, че е 80 милиона лева. „Понеже искътъ който води общината срещу „Електрическото дружество“, бѣше установителенъ следъ окончателното спечелване на последния се постави въпросътъ: по какъвъ начинъ могат да се събератъ тия суми отъ „Електрическото дружество“? При обсъждане на този въпросъ се е констатирало, че ако се оставятъ гражданитъ сами да потърсятъ наизветитъ имъ суми, то биха се завели 50 хиляди дѣла въ съдилищата, че се касае за единъ периодъ отъ 14 години, презъ който много столични граждани сѣ изселили, починали и пр.; че много отъ тѣхъ не пазятъ документитъ си и като така мъчно биха установили сумата, която следва да имъ се върне обратно;

че много наематели сж плащали стойността на консумираната от тях електрическа енергия през електромъри, записани на името на наемодателите; че поради малкия размер на сумата мнозина ще се откажат да я търсят и още много други неудобства.

Имайки пред вид всичките тия неудобства, Столичната общинска управа е назначила специална комисия, въ състава на която влизат между другите и видните наши правници професор д-ръ Фаденхехт и д-ръ Джидровъ, съ задача да обмисли и намъри начинъ за практическото разрешение на въпроса. Тази комисия съ протоколъ отъ 17 мартъ 1938 г. изказа мнение въ смисълъ: правата на столичните граждани по въпроса съ надетитъ отъ „Електрическото дружество“ суми да се прехвърлятъ съ законъ върху Столичната община, която, като ги събере, да ги употреби за здравно-благоустройствени строежи и мѣроприятия, предимно въ крайните квартали на Столицата. Това разрешение на въпроса, дадено отъ специалната комисия, бѣ одобрено съ пълно единодушие и акламации отъ законните представители на столичните граждани — общинските съветници — въ заседанието на Столичния общински съветъ отъ 1 априлъ 1938 г.

Въз основа на всичко това се издаде и наредбата-законъ, публикувана въ „Държавен вестникъ“, бр. 84 отъ 1938 г., по силата на която наддетитъ суми отъ „Електрическото дружество“ ще бѣдатъ събрани отъ Столичната община, за което тя, по силата на овластяването, дадено ѝ съ тая наредба-законъ, ще трѣбва да заведе ново дѣло, което до сега не е заведено, но предстои да се заведе.“ (Ржкопѣлския отъ дѣсно и центъра)

Димитър Търкалановъ: Това е явно нарушение на конституцията.

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Г-нь Търкалановъ! По тоя начинъ не може.

Димитър Търкалановъ: Азъ съмъ плащалъ тия пари и искамъ да си ги взема обратно. Не може инженеръ Ивановъ да ми ги взема безъ мое съгласие. Ние живѣемъ въ една правова държава.

Председател Стойчо Мошановъ: (Силно звъни) Седнете си на мѣстото, г-нь Търкалановъ. Именно, защото ние живѣемъ въ правова държава, Вие трѣбва да се подчинявате най-напредъ на вътрешния редъ на Народното събрание.

Димитър Търкалановъ: Не ни зачитатъ за правова държава.

Председател Стойчо Мошановъ: На какво прилича това?

Димитър Търкалановъ: Азъ съмъ внесълъ тия пари, а не ми ги връщатъ.

Председател Стойчо Мошановъ: Вървете въ сѣдищата да си търсите парите.

Димитър Търкалановъ: Ще вървя, но наредбата-законъ ми е препрѣчилъ пътя.

Председател Стойчо Мошановъ: (Звъни) Ама на какво прилича това? Нѣма заседание Вие да не правите скандалъ и нѣма въпросъ, по който Вие да не пререкавате.

Димитър Търкалановъ: Това не е въ съгласие съ чл. 67 отъ конституцията. Споредъ него собствеността е неприкосновена и никой не може да посѣга на нея.

Председател Стойчо Мошановъ: Седнете си на мѣстото! Правата на Народното събрание сж най-неприкосновени и Вие трѣбва да ги назите.

Петко Стояновъ: Г-нь председателю! Въпросътъ не е за споръ. Отнего е правото на собственост на гражданите. Това, което се отговаря, не е отговоръ.

Председател Стойчо Мошановъ: Г-нь професоре! Има начинъ, по който може да се ликвидира съ тия работи — не чрезъ нарушение на реда. Може ли такава нѣщо?

Петко Стояновъ: Нѣма начинъ, г-нь председателю, пономъ съ законъ е решенъ вече въпросътъ. Какъ може да се конфискуватъ суми на гражданите?

Председател Стойчо Мошановъ: Имате възможностъ да кажете това нѣщо по другъ начинъ. Вие по тоя начинъ ни обезсърчавате да искаме отъ г-да министрите да отговарятъ на питанията. Прочете се питането, отговори му се и се свърши работата.

Димитър Търкалановъ: Ако ще отговарятъ по такъвъ начинъ, по-добре да не ни отговарятъ.

Председател Стойчо Мошановъ: Както имъ диктува съвестта, така ще отговарятъ.

Петко Стояновъ: Не както имъ диктува съвестта, а както повеляватъ законите, така трѣбва да отговарятъ.

Председател Стойчо Мошановъ: Г-нь министъръ на вътрешните работи е готовъ да отговори на питанята на г-да народните представители Григоръ Василевъ, Мато Матовъ, Иванъ Калъчевъ и д-ръ Даскаловъ за подпомагане съ храни на населението отъ непроизводителните области. Понеже предметътъ на питанята е единъ и сѣщъ, кой отъ васъ, г-да, ще прочете питането си?

Има думата народниятъ представител г-нь Мато Матовъ да прочете питането си.

Мато Матовъ: (Отъ трибуната. Чете) „Г-нь министре! Гладътъ между балканското население на Берковска и Фердинандска околии е вземалъ застрашителни размѣри. Направеното досега за подпомагане на това население е съвсемъ недостатъчно. Предъ страданията на въ многохилядно гладуващо население съмъ принуденъ да Ви запитамъ: кога действително ще бѣде подпомогнато гладуващото население, за да бѣде спасено отъ явна смъртъ и изжидане.“

Председател Стойчо Мошановъ: Има думата г-нь министъръ на вътрешните работи.

Министъръ Никола Невезъ: Г-да народни представители! Отъ г-да народните представители Григоръ Василевъ, Мато Матовъ, Иванъ Калъчевъ и д-ръ Даскаловъ ми сж отправени питання за подпомагане съ храни на населението отъ непроизводителните области у насъ. Ще отговоря едновременно и на четиримата. (Чете)

„Фактътъ, че вече нѣколко питання сж отправени до мене и до други мои колеги отъ кабинета, относно подпомагането на гладуващото население, показва извънредната важностъ на тоя въпросъ. Своевременно съмъ отговарялъ на отправяните питання и въ отговорите си съмъ давалъ редица данни и числа за онова, което е направено и което трѣбва безъ друго да се направи. Защото, г-да народни представители, трѣбва да подчертая, че не сж само питанята, които сж ме насочили къмъ тая сериозна и крайно важна проблема. И въ двата отговора — отъ 25 ноември 1938 г. и отъ 28 февруарий 1939 г. — азъ ви дадохъ ясна цифрова картина, какво е извършено вече въ тая насока отъ Министерството на вътрешните работи и народното здраве и отъ Храноизноса за подпомагане на гладуващото население въ страната. Това показва, че питанята сж отправяни обикн. ено кѣсно, че още преди тяхното подаване министерството е правилъ всичко, което е било въ неговите възможности, за своевременното подпомагане на населението.“

Въ отговора си отъ 23 февруарий 1939 г. азъ ви дадохъ доста числа. Ще повторя накратко: презъ тая зима министерството е раздало въ 73 околии храни, срещу труда на подпомогнатите, 3.435.000 кгр. пшеница за около 15.000.000 л. Това е дейността само на министерството, безъ тая на Храноизноса, който сжщо подпомага, чрезъ продажбите на храни по намалени цени, определени отъ Министерския съветъ.

По сведенията, съ които разполагамъ, ще трѣбва да се осигурятъ още около 4.000.000 кгр. пшеници за подпомагане на населението срещу труда. Ето защо, съ бързо писмо, изходящъ № 1404 отъ 6 мартъ 1939 г., азъ поискахъ, чрезъ г-нь министра на финансите, съгласието на Министерския съветъ за незабавно вънасяне на законопроектъ за отпускане на необходимия допълнителенъ кредитъ по § 33-б на бюджета на министерството — администрация и полиция — отъ който параграфъ се заплащатъ разходите по подпомагането съ храни.

Не се съмнявамъ, че моя докладъ въ Министерския съветъ ще намъри одобрението на членовете на кабинета. И азъ апелирамъ отъ сега къмъ васъ, г-да народни представители, да ми дадете вашето съдействие за бързото прокарване на закона за искания допълнителенъ кредитъ, по казвайки още веднажъ експедитивностъ и загриженостъ,

нееднократно манифестирани от ваша страна при разглеждането и разрешаването на големите и важни въпроси. Защото, за мене проблемата за борбата с глада в страната е въпрос над въпросите! (Ржкоптъскари)

Председател Стойчо Моманов: Има думата народният представител г-н Йордан Русев по питането за отцепените села.

Йордан Русев: Отказвам се.

(Председателското място заема подпредседателят Георги Марков)

Председателствувашъ Георги Марков: Пристъпваме към дневния ред. Първа точка от дневния ред е:

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА ОТКРИВАНЕ КРЕДИТЪ ВЪ РАЗМЪРЪ 600.000.000 Л. ОТЪ БЪЛГАРСКАТА ЗЕМЕДЪЛСКА И КООПЕРАТИВНА БАНКА НА ДИРЕКЦИЈАТА ЗА ЗАКУПУВАНЕ И ИЗНОСЪ НА ЗЪРНЕНИ ХРАНИ.

Моля, г-нъ кретарят да прочете законопроекта.

Секретаръ Дончо Узунов: (Чете)

МОТИВИ

къмъ законопроекта за откриване кредитъ въ размъръ на 600.000.000 л. отъ Българската земеделска и кооперативна банка на Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни.

Г-да народни представители!

Както Ви е известно, Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни, на която сж възложени и се възлагат важни народно-стопански и социални задачи, не разполага съ свои парични срѣдства. Съгласно чл. 8 отъ наредбата-законъ за закупуване и износъ на зърнени храни, „срѣдствата необходими за търговията и издръжката на Дирекцията се отпускатъ отъ държавата на право, или се доставятъ чрезъ сключване на заеми отъ Дирекцията, а така също и отъ печалбите, добивани отъ търгуването съ земеделски произведения“.

За своитѣ нужди Дирекцията днесъ използвава следующитѣ кредити:

1) кредитъ въ размъръ на 600.000.000 л. отъ Б. з. к. банка, разрешенъ съ XVIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 23. VII. 1938 г., протоколъ № 105.

2) кредитъ въ размъръ на 15.000.000 л. отъ Б. з. к. банка, отпуснатъ съгласно чл. 8 отъ наредбата-законъ за търговията съ конопина и ленено влакно и за закрила на мѣстното производство на конопа и лена, и

3) кредитъ въ размъръ на 75.000.000 отъ Б. з. к. банка, отпуснатъ съгласно чл. 9 отъ наредбата-законъ за търговията съ памукъ и памучно семе и за закрила на мѣстното производство на памукъ.

Освенъ това, съгласно цитувания членъ отъ наредбата-законъ за закупуване и износъ на зърнени храни, дирекцията използва, краткосрочни вариантни заеми, чрезъ залагане на записи, издадени отъ публичнитѣ владения.

Съ законопроекта, който предлагамъ на ваше одобрение и гласуване, се одобрява, преди всичко, споменатото XVIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 23. VII. 1938 г., протоколъ № 105.

Отъ друга страна, кредитътъ, който Б. з. к. банка е откривала ежегодно на Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни, се преобръща въ постояненъ такъвъ, както сж кредититѣ по другитѣ наредби-закони.

Освенъ това, произведението отъ този заемъ Дирекцията може да употреби не само за закупуване на зърнени храни, но и за посрѣщане на други разходи, свързани съ възложенитѣ ѝ отъ управлението задачи.

Най-сетне съ чл. 3 отъ законопроекта се урежда въпроса за лихвата и комисионата, които дирекцията ще плаща по тази и другитѣ открити ѝ отъ Б. з. к. банка сѣтки.

Като съмъ убеденъ, че г-да народнитѣ представители считатъ Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни и нейната дейность за твърде полезни отъ гледище на народното стопанство и правилното продоволствие на населението съ храни, моля, да бже приетъ и гласуванъ предложениятъ законопроектъ.

Министъръ на финанситѣ: Добри Божиловъ

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за откриване кредитъ въ размъръ на 600.000.000 л. отъ Българската земеделска и кооперативна банка на Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни.

Чл. 1. Одобрява се XVIII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 23 юлий 1938 г., протоколъ № 105.

Чл. 2. Разрешава се на Българската земеделска и кооперативна банка да открие на Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни постояненъ кредитъ въ размъръ на 600.000.000 л., подъ гаранция на държавата, въ форма на текуща лихвена сѣтка, приключването на която ще се извършва на 31 декемврий и 30 юний всѣка година.

Подробноститѣ по откриване на кредита ще се уреждатъ съ договори, сключвани между странитѣ.

Чл. 3. Начиная отъ 1 януарий 1939 г. лихвата, комисионата и др., които дирекцията плаща на банката, както по тази, така и по всички други текущи сѣтки, не може да надвишава общо 8% за годината.

Чл. 4. Произведението отъ заемъ дирекцията ще употреби за закупуване на зърнени храни, както и за посрѣщане на всички разходи, свързани съ задачитѣ, които ѝ се възлагатъ.

Председателствувашъ Георги Марков: Има думата народниятъ представител г-нъ Ангелъ Риболовъ.

Ангелъ Риболовъ: (Отъ трибуната): Г-да народни представители! Съ законопроекта за откриване кредитъ въ размъръ на 600.000.000 л. отъ Българската земеделска и кооперативна банка на Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни се иска да се разреши на тая именно Дирекция да сключи заемъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка въ размъръ на 600.000.000 л. Фактически, обаче, отъ насъ се иска да одобримъ постановлението на Министерския съветъ отъ 23 юлий 1938 г. На 22 юлий 1938 г. се закри първата извънредна сесия на Народното събрание, а на 23 юлий Министерскиятъ съветъ държи постановление, съ което разрешава на Дирекцията на храноизноса да сключи 600.000.000 л. заемъ отъ Българската земеделска и кооперативна банка. Защо трѣбваше Министерскиятъ съветъ да държи това постановление на 23 юлий 1938 г., единъ день само следъ закриване на извънредната сесия, въ която законопроектътъ за тая целъ бже внесенъ и можеше да бже гласуванъ? Азъ нѣма да квалифицирамъ този начинъ на процедиране отъ страна на Министерския съветъ: вие го приемете и се произнесете произлезъ ли е и не трѣбва ли веднажъ заинаги да се прекъсне практиката да се иска отъ насъ да одобряваме постановления на Министерския съветъ, взети тогава, когато Народното събрание е въ състояние да се събере и да гласува законопроектитѣ, които правителството би му предложило.

Необходимъ ли е този кредитъ на Дирекцията на храноизноса? Дирекцията на храноизноса се създаде съ закона отъ 29 декемврий, ми се струва, 1930 г., съ временна целъ — да отговори на нуждитѣ на нашето житно производство тогава. Катастрофата, която настъпи въ лѣнитѣ на зърненитѣ произведения, най-мече на житото и ржжта, предизвика държавната намѣса и съ споменатия законъ бже учредена Дирекцията на храноизноса, която по-късно стана най-големия търговецъ на жито и ржжъ, а сега — на жито, ржжъ, конопъ и памукъ. Напоследъкъ на нея се възложи и закупуването на 10 милиона килограма захаръ.

Отпускането на Дирекцията на храноизноса 600.000.000 л. заемъ за оборотни срѣдства азъ намирамъ твърде умѣстно. Обаче азъ искамъ да разбера дирекцията на храноизноса е ли единъ времененъ институтъ или е единъ постояненъ институтъ? Отъ войната насамъ ние сме свидетели на големитѣ колебания на пазара въ цената на житото. Това показва, че живѣемъ въ едни съвършено ненормални стопански времена. Страхътъ отъ война кара всички държави, особено западноевропейскитѣ, да се стремятъ да увеличаватъ своето зърнено производство, да разработватъ все по-големи и по-големи площи земя, да пресвръщатъ своитѣ страни въ самозадоволяващи се съ зърнени храни. Отъ друга страна западоевропейскитѣ държави, като модернизираха и машинизираха твърде много своето земеделско производство, увеличиха до максимални размѣри производството на жито и днесъ свѣтътъ се намира предъ една голѣма криза въ зърненото производство, предимно въ житното. Нѣколко конференции — струва ми се 7 съ последната — въ Лондонъ се занимаха да го разрешатъ, обаче, всичкитѣ тѣхни усилия, при участието

и на най-големите финансови и стопански капацитети, не доведоха до никакви резултати. Остана пакъ всяка държава за себе си да намери начина, средството и системата, за да може да намали излишките, които причинява кризата въ земедьлското производство.

За да видите, доколко е голяма кризата въ настоящия моментъ, ще си позволя да ви процитирамъ, безъ да смътна, че ще ви отекча, няколко реда отъ януарската книжка на списанието „Българско стопанство“, за да видите задължения сокакъ, както се казва, въ които е влязло свътвното производство. (Чете)

„Никога въ историята на човчеството производството и търговията съ жито не сж се намирали въ такова отчаяно положение, въ каквото се намиратъ сега. Най-критичната точка отъ кризата презъ 1932/1933 г. вече е задмината въ всъко отношение. Така, по отношение на производството, свътвната житна реколта презъ 1938/1939 г. е най-големата, достигана отъ войната насамъ, а именно, влязла на 11.980.000 вагона. Тя е по-голяма съ 15% отъ много добра реколта презъ 1937/1938 г., съ 21% отъ срѣдното производство за периода 1932—1936 г. и съ 15% отъ срѣдното производство за периода 1927—1931 г. Отъ друга страна, жетвата презъ 1938/1939 г. е по-голяма съ 10% отъ рекордната реколта презъ 1928 г. Износниятъ излишекъ въ странитъ-износителки влязла на 3.100.000 вагона жито, или е съ 490.000 вагона по-малкъ отъ рекордния износенъ излишекъ презъ годината 1931/1932. Въ замяна на това вноснитъ нужди отъ жито сж намалѣли отъ 2.200.000 вагона на 1.470.000 вагона, или фактически износниятъ излишекъ е съ 240.000 вагона по-голямъ, отколкото е най-големиятъ излишекъ, констатиранъ презъ 1932 г. Поради това преноснитъ запаси отъ жито, които оставатъ отъ една година за друга, достигатъ неброятната цифра отъ 1.630.000 вагона, което значи, че се изравняватъ съ най-големитъ запаси, достигани нѣкога въ свѣта. Тѣзи огромни излишци сж довели до катастрофално спадане на ценитъ на житото на свътвнитъ пазари, спадане, което далечъ не е било достигано въ време на катастрофата отъ 1931/1932 г. Така презъ м. септемврий 1938 г. ценитъ на житото сж били по-ниски въ сравнение съ най-низкитъ цени презъ 1932 г.: въ Винипегъ съ 29.7%, въ Ливерпулъ съ 30.9%, въ Чикаго съ 22.1%, въ Буенос-Айресъ съ 15.9%, а съ най-високитъ цени презъ 1937 г. въ Винипегъ съ 53%, въ Ливерпулъ съ 50.1%, въ Чикаго съ 40.5% и въ Буенос-Айресъ съ 53.2%.

Отъ горнитъ данни се вижда, че понастоящемъ свѣтътъ се намира на дъното на най-големата свътвна криза на житото. Изходътъ отъ нея не се вижда ясно, тъй като подобренieto, което бѣше настѣпило презъ последнитъ две години, не се дължи на увеличаване на търсенето, а на намаляване на предлагането, поради неблагоприятни атмосферни условия. Първата добра година въвърна състоянието на постоянната житна криза, въ която изпадна свѣтътъ отъ 1929 г. насамъ.“

Засиленото търсене на жито отъ западноевропейскитъ държави презъ последнитъ две години, поради запасяването имъ за военни нужди, доведе до едно малко повишение на ценитъ и се доби впечатление, че ценитъ вече се затвърдяватъ. Тази година, обаче, ценитъ катастрофално спаднаха. Днесъ може да се каже, че въ свѣта нѣма международна цена. Житниятъ пазаръ е извънредно много обърканъ. Невъзможност да се продава по еднакви цени. Създаде се цяла наука за клиринговитъ смѣтки, за девизнитъ политики на държавитъ и на банцитъ, но днесъ не може да се установи една положителна цена, да се каже: това е то международна паритетна цена. А че това е така, се вижда отъ обстоятелството, че Румъния миналата година, принудена за своитъ нужди да има първокласна валута, е продала на английския пазаръ 20 хиляди вагона жито по 1.25 л., когато Югославия, която не е искала да поеме сътоводно тая загуба за своитъ земедьлски стопани, е продала съ 30% по-високо своето жито въ Германия по клирингова смѣтка. По този начинъ, г-да, се очертаватъ такива перспективи, че въ близко бъдеще, вследствие на големитъ натрупани излишци, ние, може би, не ще имаме възможностъ да изнасяме продуктитъ на нашето земедьлско производство, предимно зърнени храни, на европейскитъ пазари, поради което или трѣбва да ограничимъ количеството на произвежданитъ у насъ храни, или ще трѣбва да възприемемъ една такава система, при която и безъ туй негодимитъ излишци на нашето земедьлско стопанство да бждатъ консумирани отъ нашия народъ, който асж не си дояжда.

Понеже се касае за сключване на единъ заемъ за оборотни срѣдства на Дирекцията на храноизноса, азъ искамъ да разгледамъ въпроса за лихвата на този заемъ и какъ Дирекцията на храноизноса въ миналото е използу-

вала кредититъ, които Българската земедьлска и кооперативна банка и е давала.

Отъ даннитъ, които ми дадоха бившитъ директори на Храноизноса и които тѣ публично сж изнесли, се вижда, че вследствие на комисионитъ, които взема банката по сѣдовата страна — по 5% за 1936 г., по 4.5% за 1937 г. и по 3% за 1938 г. — лихвениятъ процентъ, първоначално предвиденъ 8%, стига за предиднитъ години, съ изключение на 1938 г., до 12—13%. Безспорно, това е единъ много голямъ лихвенъ процентъ, който се е отразилъ върху смѣткитъ на Дирекцията на храноизноса съ едно намаление на печалбата, или пъкъ съ една загуба отъ нѣколко милиона лева годишно. Това не би станало, г-да, ако на времето — както имамъ случая да кажа това другъ път — ония 200 милиона лева, които бѣха реализирани като печалба отъ дейността на Консорциума, не бѣха прехвърлени въ 1927 г., по решение на Народното събрание, къмъ капитала на Българската земедьлска и кооперативна банка. Този капиталъ, ако би се олихвявалъ дори съ най-малкия процентъ, който Земедьлската банка плаща за дългосрочнитъ влогове, безспорно днесъ би порасналъ много и би могълъ да служи като оборотенъ капиталъ на Дирекцията на храноизноса. Въ такъвъ случай нейното положение щѣше да бжде много по-добро, отколкото е сега.

Искамъ да констатирамъ и отрадния фактъ, че вследствие на повдигането миналата година въ парламентарното мнозинство предъ бившия министъръ на търговията на въпроса за лихвитъ и комисионитъ е станало едно намаление и на лихвения процентъ, и на комисионитъ, и до 1 януарий 1939 г. лихвениятъ процентъ е билъ 8.83%. Азъ виждамъ сега въ законопроекта да се постановява, че лихвениятъ процентъ, включително и комисионитъ, не може да надминатъ 8%. Това е едно много хубаво положение, защото този лихвенъ процентъ 8% не е много голямъ за сегашното време и за работата, която извършва Дирекцията на храноизноса.

Г-да! Дирекцията на храноизноса, при системата, която е възприела сега, не определяе еднакви цени за презъ цялата година, складира големи количества храни въ своитъ складове, вследствие на което задържа големи капитали, за които плаща лихви. Отъ друга страна, тая система, при която трѣбва въ първитъ месеци следъ реколтата, до края на м. септемврий, да се събератъ около 75% отъ хранитъ въ дисекционитъ складове, дава за резултатъ едно влошаване на качеството на житото. Въ миналото имаме изхвърляне на големи количества жито и отъ складоветъ въ Варна, и отъ складоветъ въ Бургас, което се разваляше вследствие на застояването, на неразбъркването му на време и на големата влага, която има въ пристанищнитъ складове. И днесъ даже, за голѣмо съжаление, въпрѣки по-големото внимание и по-големата бдителностъ отъ страна на органитъ на Храноизноса, пакъ има запарване на хранитъ въ складоветъ въ Варна. Азъ имамъ случая да говоря съ варненски търговци и работници и тѣ изказаха мнение, пъкъ и самиятъ представителъ на Дирекцията на храноизноса се опасява, че хранитъ въ складоветъ, ако останатъ до пролѣтъта, когато ще се позатопли времето, непременно ще бждатъ разваляни.

Подчертавамъ, че грижитъ на Дирекцията на храноизноса сега сж далечъ много по-големи, въ сравнение съ тия отъ миналото. Днесъ Дирекцията преглежда складоветъ и ония храни, които даватъ видъ, че ще се развалятъ, се използуватъ по-рано. Но по начало тая система не е добра. Преди всичко ние нѣмаме силози и елеватори, каквито иматъ странитъ, голѣми производители на зърнени храни, каквато е Румъния, където хранитъ се провѣтрязатъ. Ние складираме хранитъ въ обикновени хамбари, където нѣма приспособления за провѣтриване и, нѣмайки възможностъ да ги изнасяме, държимъ ги повече отъ 6 месеци, поради което тѣ гискуватъ да се развалятъ, а най-важно — ангажираме големи парични срѣдства, за които плащаме лихви.

За да може, отъ една страна да се облекчи Дирекцията на храноизноса и да работи съ по-малко оборотни срѣдства и, отъ друга страна, за да се запази по-добре качеството на житото, необходимо е да се възприематъ степенуванитъ цени, както е въ нѣкои европейски държави. Миналата година въ парламентарното мнозинство азъ изказахъ мисълта за степенуване на ценитъ, но понеже, както знамъ, мнозина отъ народнитъ представители не сж добре осведомени върху работитъ на Дирекцията на храноизноса и върху самата система не се обърна голѣмо внимание. Самъ министърътъ на търговията г-нъ Никифоровъ се противопостави, защото имало народни представители, които смѣтали, че чрезъ степенуванитъ цени щѣла да се даде възможностъ на по-големитъ производи-

тели на зърно да използват с ния по-високи цени, които по-късно ще се дадат.

За пояснение, г-да, нека приемем, че сме усвоили степенуваните цени и за един годишен период сме определили четири различни цени: ако в началото на реколтата за тримесечието юли-октомври турим една цена, примерно, 3.20 л. на килограм, за следното тримесечие тая цена ще се увеличи с 10 ст., за третото тримесечие с други 10 ст. и до края на годината с още 10 ст. Във такъв случай Дирекцията на храноизноса няма да плати повече пари, отколкото плаща сега, защото при сегашната система, когато Дирекцията не може да вдигне хранителните от складовите на своите агенти, за да ги предаде на мелниците за измелване или да ги изнесе навън, тя плаща 240 л. месечно за магазинаж на 45-тонен вагон и лихва на вложени капитал — което се равнява на 6.000 л., или 40 ст. на килограм. При предположението, че хранителните ще седят в складовите 6 месеци — което е най-вероятно за тази година — ние обременяваме хранителните с повече от 20 ст. разноси на килограм. И ако мнозина сведущи по въпроса търговци днес създават едно настроение против Дирекцията на храноизноса по повод нейните големи режийни разноси, това се дължи до голяма степен на туй, че в миналото, поради обстоятелството, че хранителните не са се задържали дълго време в складовите на търговците, не са били обременявани с толкова тежки режийни разноси.

По отношение на разносите за персонала на Дирекцията на храноизноса несведущи лица разправят небивалици. Аз направих изчисления и намерих, че тези разноси, както казват неотдавна тук и нашият колега Христо Василев, не са даже и 4 ст. на килограм. И много право забелязва тогава г-н Василев, че по-рано злуджият в борсите са вземали към 5 ст., а Дирекцията си деляла си този апарат, който прави впечатление, има административни разноси 3.5 ст. на килограм храна. Друга е причината за порастане разносите на Дирекцията на храноизноса; както казах, причината е в натрупването на храни в големите складове, които не са нужни и даже са вредни.

Затуй аз препоръчвам на г-н министъра на търговията и на Министерския съвет за идущата реколта да възприемат системата на степенуване цени, защото и от данните, които Дирекцията на храноизноса е събрала, се вижда, че първи дават своите храни на дирекцията най-големите производители на жито. Това са външкочуждите и ония големи стопани, които намират сметка да дадат своите храни още в началото, за да не са пред риск от намаляване хектолитровото тегло, от разсипването, от развалата на храните.

Ако се създадат степенуване цени, ще видите, че българският производител ще получи оная разлика, която сега получават агентите за магазинаж и за лихва.

Създаването на степенуване цени има и друга една добра страна. При тия цени резервите от жито ще остават в производителите. Тогава храните ще бъдат по-добре запазени. Във случай на война, не дай Боже, при сегашната система рискуваме много места да останат без храни, тъй като храните сега са натрупани в отделни пунктови складове, които са много лесно уязвими при съвременните военно-технически усъвършенствувания.

За лихвения процент искам да кажа няколко думи, макар че договорът между банката и дирекцията, изглежда, е вече сключен и заемът се упражнява още от новата реколта насам. Сметам, че този лихвен процент — който в края на краищата пада върху земеделското производство, който намалява печалбите и увеличава загубите на Дирекцията на храноизноса — е голям, като се вземе предвид, че Пощенската каса плаща по чекови сметки 3%, а за влогове на организации и частни лица — 4%. Земеделската банка за безсрочни влогове дава 2%, за срочни до две и половина години дава 4%, а до пет години — 5%.

При това положение аз сметам, че лихвеният процент, който с комисията стига близо 9%, е много голям. И ако сега, при сключването на този заем, не постигнем намаляване на лихвения процент, препоръчвам въ бъдеще Министерският съвет да понатише малко Земеделската банка, макар че тя е банка на българския земеделец, защото не трябва земеделските производители да плащат големи лихви, а други да използват капиталите си с по-ниски лихви. Ако за такава инвестиция, каквато е закупуването на дунавски параходи, може да се сключи заем с 5% лихва, когато неговото плащане за по-дълъг период от време, аз мисля, че е неоправдано на Дирекцията на храноизноса да се отпуска заем с 8% лихва, който ще бъде ликвиден.

Бих искал да кажа няколко думи и за дейността на самата дирекция. Във миналото Дирекцията на храноизноса, при всичката си лоша уредба, при големата неопитност на персонала, който боравеше с една такава голяма работа, при грешките, които са извършвани, за които ни дават данни бивши директори на храноизноса, при неуредените сметки на дирекцията с нейните агенти, които сметки в големия им брой, до 800, стояха доскоро открити, все пак тя не е свършвала с загуби, както въ обществото се разправя. От данните, които ни даде директорът на храноизноса, и от тия, които аз можах да извлека още лъто, се установява, че Дирекцията на храноизноса, откак е основана, като се изключат загубите от реколтите 1930 и 1931 г., които загуби са от изплащане на данъци чрез данъчните бонусе, от 1932 до края на 1938 г. счетоводно е приключила само с 8 милиона лева загуба и то при положението, че са опростени на държавата 100 милиона лева за дадени храни на държавни учреждения. Въ същото време дирекцията косвено докарва полза на държавата, като е дала възможност, чрез компенсационните премии, плащани върху изнесените храни, да добие, според моите приблизителни пресметания, за около 680 милиона лева девизи. Значи косвено тия печалби са минали пак в полза на държавата. Аз имам случай да кажа лъто, че ако тия печалби бяха останали в Дирекцията на храноизноса тя щеше да има сега един оборотен капитал и нямаше да има нужда от законопроекти като днешния. Но може би нуждите на държавата са били крещящи, било е необходимо да се задоволят и затуй се е наложило, тия девизи, получени от износа на зърнените храни, от житото, да бъдат иззети от държавата.

Искам да кажа няколко думи и за девизната политика на Българската народна банка, която, разбира се, е ръководи от принципи, въ основата на които стои подобренето на общото стопанско положение на страната и закрепването на българския лев. Но когато това закрепване на лева става за сметка само на едно съсловие, аз мисля, че тая политика е малко погрешна.

От общата наредба на банката за внос и износ се вижда, че всички земеделски произведения не дават еднакво девизи на Българската народна банка. Или по-право, докато Българската народна банка иска от един земеделски произведение да бъдат отстъпени свободни девизи 60, 40 или 30%, има един пункт в наредбата, чл. 24, който задължава свободните девизи от износа на житото и на ръжта да се отстъпват 100%. Като имам предвид, че житното производство дава най-малко приход на декар, сметам, че то е най-тежко обложено чрез девизната политика на Българската народна банка. Въ извадената си бившият министър на търговията изнесе, че от декар земя, посята с ягоди, се добива 3.500 л. приход, че от много други по-интензивни култури, които се мъчим да насърчаваме, доходът е повече от 2.000 л. на декар, че даже десертното грозде дава доста голям доход на декар, а декар земя, засята с жито, въ най-добрия случай може да даде 600-650 л. бруто приход.

При това положение аз сметам, че житото е твърде много обременено от девизната политика на Б. н. банка и бих желал въ това отношение да се направи нещо, щото някъде от тия девизи да използва Дирекцията на храноизноса и по този начин да намали своите евентуални загуби въ бъдеще.

За забелязване е, че докато въ миналото един кредит от 400 милиона лева е бил достатъчен като оборотен капитал на Дирекцията на храноизноса, днес Министерският съвет ни предлага да разрешим на Дирекцията на храноизноса да сключи един заем от 600 милиона лева. Аз ви казах, че, от една страна, системата налага един голям заем, а, от друга страна, и самата дейност на дирекцията показва, че тия оборотни средства може би даже въ бъдеще няма да стигат. Докато въ 1937/1938 г. дирекцията е пласирала на вътрешния пазар 360 милиона килограма жито за консумация, въ 1938/1939 г. тази година, от едно количество закупени храни 604 милиона килограма жито и ръж, тя е пласирала въ първото тримесечие 213 милиона килограма жито, а въ второто шестмесечие, според пресметанията на дирекцията, тъй като се възприе една нова система за отстъпване по-голяма част от житото за фураж — сега се отстъпва 30%, а по-рано 20% — ще се пласират 225 милиона килограма. Това дават изчисленията на дирекцията.

Аз сметам, че ако тази система — да се отстъпва по-голямо количество за фураж — която е твърде добра и на крайно срокът изтича въ края на м. март, се продължи до новата реколта, ще даде едно още по-голямо увели-

чение на пласмента на житото и ние ще стигнемъ приближително до 470 милиона килограма. Споредъ пресметанията на Дирекцията на храноизноса пласментътъ за тази година ще биде 438 милиона килограма. Както виждате, имаме едно значително увеличение: отъ 360 милиона на 440 милиона килограма. Това е вследствие неурожая на царевичката, който накара една частъ отъ населението да яде жито, а, отъ друга страна, се дължи на възприетата политика на самата дирекция, много хубава, да проведе житото и до ония пунктове въ нашата страна, които по-рано се хранеха изключително съ царевичка.

Една отъ задачите на дирекцията е да снабди на време и съ добра храна бедното непроизводително население. Отъ м. октомврий м. г. до сега дирекцията е успяла да снабди това непроизводително население съ 20 милиона килограма жито. А отъ сега до новата реколта, споредъ изчисленията на самата дирекция, ще тръбватъ още 30 милиона килограма. Това жито се дава съ намалени цени на ония граждани, които не произвеждатъ жито и които сж въ непроизводителни, както ги казваме, бедни райони.

Вънъ отъ това Дирекцията на храноизноса е направила много хубаво, че се е погрижила веднажъ за винаги да създаде складове въ нѣкои пунктове въ нашата страна и по този начинъ, като отговори на една нагълба, належаща нужда, същевременно да създаде една база и за бъдещата своя дейностъ. Така тя е открила нови складове, построила е хамбари въ следните градове: Самоковъ, Пенцера, Карлово, Разлогъ, Неврокопъ, Трънъ, Св. Врачъ, Горна-Джумая, Дупница, Своге. Въ строежъ сега сж складовете въ Ардино, Панагюрище и Драгополъ. А има планове и ще се започнатъ постройките на складове въ Девинъ, Смолянъ, Златоградъ, Кюстендилъ, Петричъ и Земенъ. Както виждате, дирекцията ще има 20 склада въ непроизводителните райони, отъ където населението много по-лесно, отколкото по-рано, и на време ще може да се снабдява съ храни.

Г-да народни представители! За да не ви отекчавамъ, ще приключа, като апелирамъ къмъ васъ, по-малко този въпросъ — за нуждата отъ единъ 600 милионенъ заемъ на Дирекцията на храноизноса — е ясенъ, да гласувате еднотушно този законопроектъ. И макаръ да се отправятъ атаки отъ заинтересуванитъ хора отъ всички краища на нашата страна, предимно отъ ония, които въ миналото можеха да търгуватъ и да печелятъ отъ нашето зърнено производство, Дирекцията на храноизноса, смѣтамъ, ще остане като единъ постояненъ институтъ въ нашето земеделско стопанство. (Ръкоплъскания отъ дясно и ляво).

Председателствуващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Христо Гатевъ.

Христо Гатевъ: (Отъ трибуната. Чете.) Г-да народни представители! Дирекцията на храноизноса е създадена на 28 декемврий 1930 г., по времето когато съществуваше страшна криза въ земеделското и специално въ зърненото производство. Законътъ за нейното създаване гласи, че тя се създава съ целъ да поощрява и да закриля зърненото производство — като поддържати „зърнено производство“ се разбира пшеницата, царевичката, слънчогледа, просото, ръжта и въобще всички зърнени храни — и то съ строго определенъ срокъ: до 31 юлий 1931 г. Своята организация дирекцията провежда чрезъ търговци и чрезъ кооперации, и отъ основаването си до сега, като агенти на дирекцията сж привлечени всички кооперативни централи и всички търговци, които сж се занимавали съ събиране и продажба на зърнени храни. Работата, която сж вършили търговци и кооперации, се разпределя така: 64% за кооперациите и 36% за търговците. Това съотношение е запазено почти отъ основаването на дирекцията до денъ днешенъ.

Събранитъ количества храни отъ основаването на дирекцията до днесъ сж, както следва: отъ реколтата 1930 г., събрано презъ 1931 г., 253.000 тона; презъ 1931 г. — 591.000 тона; презъ 1932 г., когато съществуваше единъ по-особенъ режимъ, смѣсенъ, имаше и режимъ на свободна търговия — само 78.000 тона; презъ 1933 г. — 271.000 тона; презъ 1934 г. — 336.000 тона; презъ 1935 г. — 357.000 тона; презъ 1936 г. — 583.000 тона; презъ 1937 г. — 536.000 тона и отъ реколтата 1938 г. до днесъ — 644.000 тона жито. Цифритъ за първите години — 1931, 1932 и 1933 г. — които ви посочвамъ, се отнасятъ до всички зърнени храни, а за следващите години — само за пшеницата и ръжта.

За своята работа Дирекцията на храноизноса плаща възнаграждение на агентите за покриване на техниятъ разходи. Сръдната комисиона, която се плаща за реколтата 1938 г. е 14 ст. на килограмъ. За 1936 и 1937 г. комисионата

е била по-малка, а за 1938 г. е увеличена отъ дирекцията, не зная по какви съображения, съ около 2 ст. сръдно.

Съгласно чл. 8 отъ закона за създаване на Дирекцията на храноизноса, тя набавя сръдствата, необходими ѝ за търговия и издръжка, отъ държавата направо или чрезъ сключването на заеми, а така също и отъ печалбите добивани отъ търгуване съ земеделски продукти.

Дейността на Дирекцията на храноизноса отъ 1931 г. до сега се изразява въ следните цифри. Отъ реколтата 1930 г. дирекцията е спечелила въ пари 146 милиона лева, а е загубила въ бонове 500 милиона лева. Разбира се, тази загуба произтича отъ това, че съ тия бонове сж покрити всички недобори и по такъвъ начинъ фактически е дадена една фискална амнистия въ размѣръ на 500 милиона лева. Презъ 1931 г. Дирекцията нѣма печалби отъ своята дейностъ; презъ 1932 г. печалбата е 37.000.000 л., презъ 1933 г. — 17.000.000 л., презъ 1934 г. — 48.000.000 л., презъ 1935 г. — 17.000.000 л., презъ 1936 г. — 46.000.000 л., а презъ 1937 г. има загуба 62.000.000 л. Или презъ този периодъ време дирекцията е спечелила 305.000.000 л., а загубила 62.000.000 л.

Разбира се, г-да народни представители, това сж цифри по счетоводството на дирекцията, безъ да се взематъ подъ внимание всички онези суми, които дирекцията би получила като премия отъ износа на зърнени храни. По силата на наредбата на Народната банка, валутата която се получава отъ продажбата на зърнени храни, остава въ приходъ на Народната банка за задоволяване нуждите на държавата. При туй положение, както казахъ, за този периодъ дирекцията е реализирала 305.000.000 л. чиста печалба, следъ като е покривала своите разходи.

Ценитъ, по които е купувала зърненитъ храни отъ 1930 г. досега, сж били, както следва: презъ 1930 г. — 4 л. за килограмъ пшеница, като 50% е планирано въ бонове и 50% въ пари; презъ 1931 г. — 3.40 л.; презъ 1932 г. — 2.70 л.; презъ 1933 г. — 2.70 л.; презъ 1934 г. — 3.20 л., презъ 1935 г. — 3 л., презъ 1936 г. — 3 л., презъ 1937 г. — 3.20 л., съ една бележка въ специалния законъ, че ако се реализиратъ печалби отъ дейността на дирекцията, тѣ ще бъдатъ раздадени на участниците въ работата на дирекцията, респективно на производителите. Презъ 1938 г. дирекцията е купувала пшеницата по 3.40 л. килограмъ. Продажнитъ цени, по които дирекцията е снабдявала консумативното население съ жито, сж били, както следва: презъ 1930 г. — 3.33 л., презъ 1931 г. — 3.63 л., презъ 1932 г. — 2.56 л., презъ 1935 г. — 3.85 л., презъ 1936 г. — 3.85 л., презъ 1937 г. — 3.79 л. Както виждате, дирекцията е продавала за вътрешна консумация на една по-висока цена, съ изключение на 1932 г., когато е съществувалъ свободенъ режимъ и дирекцията е била задължена да продава по съществуващите пазарни цени.

За да може Дирекцията на храноизноса да направи известни икономии въ своите разходи, още при своето създаване тя е усвоила една система на работа съ голѣмитъ организации, съ които е започнала работата. За да премахне оня голѣмъ балоастъ отъ счетоводна работа, която ѝ предстои при провеждане на нейните задачи, тя е определила на голѣмитъ организации, главно на кооперативните централи, едно специално възнаграждение извънъ онова, което предвижда на своите агенти, въ размѣръ, мисля, на $\frac{1}{2}$ на хиляда отъ оборота, който се прави. Съ туй възнаграждение тя е искала да компенсира гравитъ, които тѣзи централи сж поели за организирането и за по-правилното събиране и съхранение на хранитъ. Презъ 1936 г., обаче, не зная по какви съображения, туй възнаграждение на кооперативните централи е било премахнато и по този начинъ, смѣтамъ, е създадена една голѣма неправда. По този начинъ дирекцията е отстранила голѣмата услуга, която тѣзи организации сж ѝ допринасяли, отъ една страна, а отъ друга страна, не е дала възможностъ на другитъ лица, които участвуватъ въ дирекцията, да допринесатъ и тѣ съ своята организация, или пъкъ да могатъ тѣ да създадатъ собствена организация, чрезъ която да се провежда работата на дирекцията. И азъ смѣтамъ, че ще бъде крайно справедливо, ако дирекцията сега възприеме този начинъ на работа, за да може въ страната да се създадатъ предприятия, които да бъдатъ годни и способни да провеждатъ стопанските инициативи, които държавата би възложила на дирекцията, или на другъ нѣкой институтъ.

Чрезъ дейността на дирекцията, отъ продажбата на зърнени храни за износъ въ Народната банка сж влезли подъ формата на чужди девизи 408.000.000 л. за времето отъ 1934 до 1936 г. Лихвитъ и магазинажътъ, които дирекцията плаща за съхраняването на хранитъ, се изчисляватъ сръдно 13 стотинки на килограмъ. Като се има предвидъ, че Дирекцията на храноизноса е събрала отъ съществуването си досега около 4 милиарда килограмъ зърнени храни,

то значи, че тя е заплатила за лихви и за магазинаж сумата 600.000.000 л.

Дирекцията на храноизноса съществува от 1930 г. досега. Винаги нейният срок за функциониране е билъ крайно ограничен — едногодишен — и всяка година, при настъпване на кампанията за събиране на хранитѣ, или съ постановление на Министерския съветъ, или съ наредба-законъ, или съ специаленъ законъ е продължавано нейното съществуване. Тя бѣ създадена, както казахъ, за да отстрани кризата, която бѣше настъпила въ зърненото производство, като създателитѣ ѝ сѣ смѣтали, че кризата въ туй производство е временна. Фактътъ, обаче, че дирекцията съществува вече близо 10 години, потвърждава, че кризата толкова скоро не може да се изживѣе, че напротивъ, като че ли се падага да има за защита специално на туй производство у насъ единъ специаленъ институтъ, какъвто е Дирекцията на храноизноса.

До денъ днешенъ, обаче, не е направено нищо, за да може този институтъ да се създаде като единъ постоянненъ органъ, като едно държавно предприятие, което да провежда по-нататъкъ събирането, продажбата и експорта на зърнени храни, а също тъй и продоволствието на непроизводителното население. И азъ смѣтамъ, че въ туй направление трѣбва да се направи нѣщо, защото не можемъ по отношение на едно производство, което е грѣбнакътъ на народното стопанство, да си служимъ съ времененъ законъ и временна наредба, които не даватъ абсолютно никакъвъ резултатъ. Тѣй, както ние градимъ всички наши организации, и държавната си организация, по единъ строго определенъ планъ, смѣтамъ, че и земеделското производство и Дирекцията на храноизноса трѣбва да бѣдатъ изградени по сѣдния начинъ, по строго определенъ планъ, а също тъй и за единъ по-дълъгъ периодъ време. По такъвъ начинъ ние ще можемъ да задоволимъ всички онѣзи нужди, които дирекцията има да задоволява, а също тъй и нейната политика ще бѣде правилно провеждана.

Смѣтамъ за крайно пакостно, определянето ценитѣ на зърненитѣ храни да става съ наредба отъ дирекционния съветъ на дирекцията, одобрявана отъ Министерския съветъ. Българското стопанство и специално производството на зърнени храни трѣбва да бѣде сигурно, трѣбва да бѣде гарантирано; а туй ще може да стане само съ единъ законъ, който да определя ценитѣ, по които ще се взематъ зърненитѣ храни, а също тъй да се създадатъ и зърно-производителни райони, които да бѣдатъ насърчавани. Дирекцията е поела вече чрезъ своята организация грижата за изхранване непроизводителното население, но трѣбва да се създаде и помилукъ, като се въведатъ подходящи култури въ онѣзи мѣста, които не сѣ пригодни за зърнени храни.

Също така трѣбва да се даде възможностъ на дирекцията постепенно да си създава собствени сръдства, собствена организация и собствени съоръжения. Отъ Консорциума въ 1921 г. се набраха около 200 милиона лева, които бѣха вложени въ Земеделската банка въ специаленъ фондъ, който не се олихвяваше. Въ последствие този фондъ, поради това, че не бѣше употребенъ за целта, за която бѣше създаденъ, се включи въ капитала на Земеделската банка. Тѣзи сръдства, които се отдѣляха за този фондъ, се създадохъ изключително за смѣтка на производителното население. Печалбитѣ, обаче, които Дирекцията на храноизноса реализира днесъ, сѣ за смѣтка на производителното население и за смѣтка на консумативното население. И азъ смѣтамъ, че се извърши една крайна несправедливостъ, всѣ се едно недоверие къмъ държавата, когато управлението не изпълни ангажмента, който пое къмъ производителното население. Съ специаленъ текстъ въ закона за дирекцията се предлагаше да се плати на производителитѣ допълнително, добавъчно възнаграждение, съ огледъ на печалбитѣ на дирекцията, обаче туй възнаграждение не имъ се даде. Нѣкои оправдаватъ нераздаването на това възнаграждение, като казватъ, че то било дадено сега подъ формата на увеличената цена съ 20 стотинки на килограмъ жито за 1938 г. Този начинъ на процедиране е крайно погрѣшенъ. Ако сумата, която следваше да се раздаде на производителитѣ, сръдно около 25 стотинки на килограмъ, споредъ думитѣ на бившия министъръ на търговията, за последнитѣ четири години — а нѣкои казватъ, че сѣ 27 стотинки само за последната година — не бѣ раздадена, тя трѣбваше да бѣде отдѣлена въ специаленъ фондъ, отъ който да се образува капиталътъ на Дирекцията на храноизноса.

И, г-да, азъ ще ви посоча какви грамадни загуби понася дирекцията отъ този начинъ на процедиране и отъ това, че не ѝ е дадена възможностъ да си запази сръдствата, които тя е реализирала, като свои собствени сръдства, за да стигнемъ до положението днесъ да търсимъ начини

какъ да ѝ създаваме оборотни сръдства чрезъ сключването на заемъ отъ кредитни институти.

Намъ се предлага законопроектъ, съ който да одобримъ сключването на единъ заемъ. Азъ смѣтамъ, че никой нѣма да се противопостави на този заемъ. Независимо, обаче, отъ този кредитъ, който ползува дирекцията отъ Б. з. к. банка, тя ползува и така наречения народенъ кредитъ, тя ползува и кредитъ отъ всички организации, частни лица и предприятия, които даватъ храни; тя ползува също така и варантия кредитъ предъ банга „Български кредитъ“ респ. акционерното дружество за публични влоголици, ползува и специаленъ кредитъ отъ „Български кредитъ“. Така че тѣзи 600 милиона лева, посочени въ законопроекта, далечъ не сѣ достатъчни да задоволятъ нуждитѣ на дирекцията, затова защото въ настоящия моментъ дирекцията има закупени около 300 милиона килограма жито, което струва 700 милиона лева, независимо отъ сумитѣ, необходими за обзавеждане, за лихви, магазинажъ и пр.

Йорданъ Русевъ: 900 милиона лева сѣ най-малко 300 милиона килограма по 3 л.

Христо Гатевъ: Ако на Дирекцията за храноизноса се позволѣше да запази онѣзи придобивки, онѣзи резултати, които тя имаше въ своята дейностъ, ние щѣхме да имаме днесъ единъ държавенъ институтъ, който винаги и въ всяко време може да се притече на помощъ не само на зърнопроизводителитѣ, но и на цялото народно стопанство. Смѣтката е следната: поради туй, че дирекцията е ползувала винаги чужди лихвоносни сръдства, а сѣ се отнемали нейнитѣ собствени сръдства, тя е платила въ продължение на периода, презъ който съществува, 600 милиона лева лихви. Печалбитѣ отъ 305 милиона сѣ отишли въ приходъ на държавния бюджетъ. Преминитѣ, които сѣ реализирани при продажбата вънъ на зърнени храни въ размѣръ на 400 милиона лева, сѣ отишли също така въ приходъ на държавния бюджетъ. Фондътъ „Силози“, който се числи къмъ Б. з. к. банка, възлиза на 200 милиона лева. Ако се олихвяваше този фондъ отъ основаването му досега, щѣше да се получи отъ лихви една сума отъ 120 милиона лева. Също така дирекцията е дала безвъзвратно на държавата за нейнитѣ нужди храни въ размѣръ на 200 милиона лева, стойността на които не е получила обратно. Или, ако всичкитѣ тия суми бѣдатъ възстановени на Дирекцията на храноизноса, тѣ ще възлѣзатъ на 1.905.000.000 л.

Ако всички тия суми бѣха задържани отъ дирекцията, щѣхме да имаме на разположение единъ институтъ, който щѣше да обслужва всестранно нуждитѣ на българското народно стопанство. Обаче всичкитѣ тия суми сѣ, мога да кажа, пропиляни, тѣ не сѣ събрани на едно мѣсто, за да бѣдатъ правилно използвани.

Въ настоящия законопроектъ ни се предлага да определимъ лихвата, която дирекцията следва да плаща на Българската земеделска и кооперативна банка. Азъ смѣтамъ, че се прави грѣшка, като се определя въ чл. 3 единъ максимумъ на лихвата. Чл. 3 гласи: „Начиная отъ 1 януарий 1939 г. лихвата, комисионата и др., които дирекцията плаща на банката, както по тази, така и по всички други текущи смѣтки, не може да надвишаватъ общо 8% за година.“

Г-да! Независимо отъ това, че Земеделската банка е единъ народенъ, общественъ институтъ и че сумитѣ, които тя ползува, които раздава подъ формата на заеми, трѣбва да бѣдатъ съответно олихвявани, сѣ огледъ да могатъ да покриватъ нейнитѣ разходи, тя върши на Дирекцията на храноизноса едни други услуги, които трѣбва да бѣдатъ строго разграничени и отдѣлени отъ този процентъ, тя върши, тѣй да се каже, касовата служба на дирекцията въ цялата страна, тя върши преводи, тя прави инкасо, дава телеграми, нареждания и пр. И азъ смѣтамъ, че тукъ се допуска една грѣшка. Споредъ смѣткитѣ, които имамъ, миналата година дирекцията е платила общо, заедно съ услугитѣ, 12%. Фактически сѣ този членъ Земеделската банка ще бѣде значително ошетенъ. Не бива набранитѣ обществени сръдства да ги пилѣемъ по такъвъ начинъ. Азъ ви посочихъ по какъвъ начинъ сѣ разнидѣни сръдствата на дирекцията, които сѣ събрани както отъ производителното, така и отъ консумативното население. Съ този членъ ще се нанесе щета на Земеделската банка.

Азъ смѣтамъ, че по другъ начинъ може да бѣде разрешенъ този въпросъ. Преди време г-нъ министърътъ на финанситѣ ни сезира съ единъ въпросъ — да намалимъ лихвения процентъ на вътрешнитѣ заеми. И азъ смѣтамъ, че, паралелно съ гласуването на този законъ, ще бѣде поставенъ единъ другъ въпросъ, който е отъ много по-съществено значение. Нашата страна, г-да, е обременена съ извънредно голѣми лихви, въ смисълъ, че лихвениятъ процентъ у насъ

е много висок — по висотата на лихвения процент ние сме на първо място. И първата работа, която трябва да се направи, е да се намали скотовият процент на Народната банка на 4%, т. е. с 2% да се намали лихвеният процент. От там вече автоматически ще последва поевтиняване на цѐлия кредит в нашата страна. Всички ограничения, които сѝ предвидени в чл. 3, ще бѝдат уредени сѝ едно единствено постановление, като лихвеният процент, който ще плаща дирекцията било на този заем, било на всички онѝзи заеми, които тя сключва по текуща сѝмѝтка от своитѝ агенти, сѝщо така и на онѝзи заеми, които тя сключва срещу залог на хранитѝ, които дава, а така сѝщо и от частнитѝ банки, бѝде сѝ известен процент по-висок, отколкото е скотовият процент на Народната банка. Ако ние сега получим едно намаление на скотовия процент на Народната банка, тогава процентът 8% ще бѝде висок. Ние трябва да изхождаме от тая база, която е приета навсѝкѝде другаде — скотовият процент на Народната банка, който, обаче, обезателно трябва да бѝде намален на 4%.

И азъ, г-да, мога да ви направя следната сѝмѝтка за грамадната загуба, която има народното стопанство от високия скотовъ процент на Народната банка. Общо задълженията на народното стопанство в днешния момент сѝ около 30 милиарда лева. Само 2% повече ако се плаща лихва, това прави 600 милиона лева годишно повече лихва, което нѝщо отекчава производителнитѝ предприятия в нашата страна. За 10 години вие можете да си представите на каква грамадна сума ще възлѝзе тази разлика, която произтича от по-високия лихвѝн процент. И азъ за себе си, г-да, обяснявам днешното сѝществуване на Погасителната каса само сѝ високия лихвѝн процент, който сѝществува в нашата страна. Каквито и други мѝрки да вземаме, ще бѝдат безрезултатни дотогава, докато ние не вземем една мѝрка, която радикално ще разреши въпроса. А тя е: намаление на лихвения процент. И азъ моля г-нъ министъра на финанситѝ в най-скоро време да направи необходимото, да бѝде намален скотовият процент на Народната банка и по такѝвъ начинъ автоматически да спадне лихвеният процент и да бѝде освободено народното стопанство от плащането на тия голѝми тежести.

Дирекцията на храноизноса сѝща доста затруднения от голѝмото производство на жито специално презъ тази година. За да може да се облекчи, дирекцията пристѝпи къмъ една нова система за продоволствие на непродоволствено население, което досега консумираше изключително царевича. Това е една много хубава мѝрка от страна на дирекцията и азъ сѝмѝтам, че за вѝ бѝдеше тя трябва да бѝде разширена. Досега азъ не одобрявахъ дейността на дирекцията по отношение откриването на складове, обаче от скоро тя е въвела една друга система чрезъ така нареченитѝ агенти за пасиране на нейнитѝ продукти и по такѝвъ начинъ работата, която се извършва, е сравнително по-евтина, отколкото чрезъ начина, по който тя се вършеше в миналото чрезъ нейни служители. И азъ сѝмѝтам, че по този начинъ дирекцията е намѝрила правилното разрешение на този въпросъ.

Както ви изтъкнахъ тукъ, хранитѝ, които тази година дирекцията е събрала, възлизат на около 700 милиона килограма. Министерският съветъ е взелъ решение да се изнесе едно количество. Макаръ дирекцията да е създадена за събиране и износъ на зърнени храни — подъ която дума „износъ“ азъ разбирамъ да се изнасят зърненитѝ храни в чужбина — досега дирекцията прѝко не е изнесла нито единъ грамъ зърнени храни. Този пасивност, туй бездействие на дирекцията в туй отношение, споредъ мене, е най-голѝмият ѝ пасивъ. Много лесно е за дирекцията, която има задъ гърба си авторитета на цѐлата държава, разполага сѝ Експортния институтъ, респективно сѝ неговитѝ органи в чужбина, и предвидъ на артикулитѝ, сѝ които тя борави, които сѝ борсови артикули, да влѝзе в директна връзка сѝ чужди фирми, които да купятъ и на които тя да продава своето производство.

По начало азъ не одобрявамъ продажбата на зърнени храни за износъ, защото ние още не знаемъ каква ще бѝде идущата реколта. От друга страна ние правимъ всичко възможно, за да се заздравимъ вътрешно, за да се въорѝжимъ, така да се каже, а по отношение осигуряване на населението сѝ зърнени храни нѝщо не сме направили. Незначителнитѝ сѝрѝдства, които ще се получатъ от продажбата на сега сѝществуващитѝ храни, нѝма да задоволятъ нуждитѝ на държавата. Има други начини и възможности, които трябва да приложимъ, за да получимъ сѝрѝдства за посѝрѝщане нуждитѝ на държавата. Споредъ мене крайно наистина е продажбата на зърнени храни в днешнитѝ трудни времена заради туй, защото по такѝвъ

начинъ държавата ще претърпи една грамадна загуба от една страна, и от друга страна, създава се едно настроение противъ зърненото производство. Навсѝкѝде се приказва, че ценитѝ на зърненитѝ храни сѝ извънредно много спаднали, че държавата губи и надали за вѝ бѝдеше ще може да е в сѝстояние да се притече вѝ помощ на производителитѝ. Създава се по такѝвъ начинъ една суматоха, която е възможно да се отрази зле върху зърненото производство. А ние, лишимъ ли се от зърненото производство, да знаете, че и нашето сѝществуване става проблематично. Ето защо, при този начинъ на процедиране ние ще трябва да бѝдемъ особено внимателни и да намѝримъ другъ изходъ от туй положение.

Азъ сѝмѝтам да препорѝчамъ една мѝрка, която, макаръ напълно да не може да разреши този въпросъ, все пакъ ще облекчи положението. Ние направихме първата крачка: приучихме бедното, непродоволствено балканско население да консумира жито вмѝсто царевича. В туй направление трябва да се работи още. Поради липсата на фуражни храни, обаче, ние трябва да се стремимъ да задоволяваме нуждата от фуражъ от различнитѝ зърнени храни и то специално от пшеницата, която струва много по-евтино, отколкото струватъ пшеницитѝ фуражни храни — ечемика и царевича.

Таско Стоилковъ: Нѝмаше сѝмѝтѝ. Фуражътъ ще стигне за изхрана на добитѝка тая година. Така е!

Христо Гатевъ: Ние трябва да вървимъ по този път: да поощряваме консумацията на житото, за да не понесемъ голѝми загуби. Поощрението на консумацията може да стане чрезъ подобрене качеството на хлѝба и чрезъ въвеждане на пшеницата като фуражъ за добитѝка. За да не може пшеницата, предназначена за фуражъ, да се употребява за храна на хората, трябва да се пристѝпи къмъ нейното денатуриране, така както сѝ пристѝпили къмъ това в други страни. По такѝвъ начинъ, вмѝсто да губимъ около 200 милиона лева от продажбата на жито, ние ще можемъ да задоволимъ нашитѝ вътрешни нужди от фуражъ, а нуждитѝ на държавата от чужда валута и пр. можемъ да ги задоволимъ чрезъ кредитнитѝ институти, които имаме в нашата страна.

Министъръ Добри Божиловъ: Азъ такава нѝщо не разбирамъ!

Христо Гатевъ: Дирекцията на храноизноса трябва да вземе и други мѝрки. Тя трябва да създаде една здрава организация за събиране на зърнени храни. Азъ ви посочихъ, че тя плаща магазинажъ и лихви 13 ст. на килограмъ, или досега тя е платила около 600 милиона лева. Като имаме предвидъ, че за тая целъ има на разположение в Земеделската банка 200 милиона лева, които, ако бѝха олихвявани сѝ 3%, сега щѝха да нарастнатъ на около 350—400 милиона лева, ние трябва да направимъ нѝщо и за създаване на съорѝжения, сѝ които да се поощри зърненото производство. Никѝде в нашата страна ние нѝмаме годни складове за съхраняване на пшеница. Стигнали сме даже до тамъ, че следъ като имаме готови сѝрѝдства и специална организация, която да се занимава сѝ събиране и съхраняване на хранитѝ, да предвиждаме вѝ бюджета на Министерството на земедѝлното сѝрѝдства за борба сѝ болеститѝ и неприятелитѝ при съхраняването на пшеницата, когато тази работа трябва да бѝде проведена чрезъ Дирекцията на храноизноса, която има прѝко участие в събиране и съхраняване на пшеницата. Загубитѝ от липсата на съорѝжения, споредъ моята преценка, сѝ не по-малко от 10 ст. на килограмъ. Азъ сѝмъ правилъ сѝмѝтка за единъ износенъ пунктъ в нашия край, където транспортътъ на пшеницата от града до гарата е 6 ст. на килограмъ, когато тия стотинки могат да се икономисатъ в полза на една голѝма държавна организация, като се създадатъ малки силози при товарнитѝ пунктове, за да може по такѝвъ начинъ да не се пилѝятъ общественитѝ сѝрѝдства, както това става понастоящемъ. При тия малки силози е необходимо да има и чистачни машини, които ще дадатъ възможностъ храната да бѝде пречистена и всички отпадѝци, всички чужди примѝси, които сега не се ценятъ и които се хвърлятъ, да могатъ да бѝдатъ употребени като фуражъ, по който начинъ косвено ще се допринесе и за повишение цената на зърненитѝ храни. В тоя направление дирекцията е взела известни мѝрки. Тя е набила вече 20 чистачни машини, обаче още не е изработила плана, по който ще бѝдатъ използвани тѝзи чистачни машини. Азъ сѝмѝтам, че не е необходимо само да има чистачни машини, а трябва и складове да се създадатъ, вѝ които по-правилно ще бѝдатъ складираны, както казахъ, зърненитѝ храни.

Намирам, че днешната организация на Дирекцията на храноизноса и, специално, на дирекционния съвет е погрешна. Във дирекцията са привлечени, като ръководни лица, хора, които нямат нищо общо с производителното и консумативното население. Считаю, че управлението на дирекцията трябва да бъде преустроено, да бъде реорганизирано, да бъдат привлечени там, ако не като функционери, то като съветници, и лица, както ви казах, от производителното и от консумативното население, за да могат да допринесат и тъй нѣщо съ своите познания за по-правилната организация на този институт.

Г-да народни представители! Азъ приключвамъ. Смятамъ дейността на дирекцията не само за ползена, а и за крайно необходима за нашата страна, защото, както казахъ, земеделското производство е грѣбнахъ на нашето стопанство. На Дирекцията на храноизноса се възложили и редъ други функции, които проведени правилно, дадохъ съответните резултати. Така, Дирекцията на храноизноса помогна създаването на нѣкои производства у насъ, за които преди 10—15 години никой не можеше да мисли, че може да съществуватъ въ нашата страна. Благодарение намѣсата на дирекцията, респ. на държавата, можа да се въведе у насъ производство на памукъ, за доставката на който артикули изнасяхме въ чужбина извънредно много срѣдства. Днесъ вече ние имаме сортове памукъ, които съ нищо не отстъпватъ на чуждестранния доброкачественъ памукъ.

За да може Дирекцията на храноизноса да проведе своята дейностъ съ нужната компетентностъ и за въ бъдеще, нужно е тя да бъде установена като единъ постояненъ институтъ. Срѣдствата, които тя набира, чрезъ икономитѣ и чрезъ печалбитѣ отъ своята дейностъ, да бъдатъ запазени, за да може тя да оправдае напълно задачитѣ, които ѝ се поставиха съ закона за нейното учредяване. Дирекцията на храноизноса е създадена, преди всичко, за защита на земеделското производство, най-вече на зърненото производство. Въ своята дейностъ въ бъдеще тя трябва да служи изключително на туй зърнено производство, защото имаме ли зърнено производство, ние ще имаме България. (Ръкоплѣскания отъ дѣсно)

Председателстващъ Георги Марковъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Йорданъ Русевъ.

Йорданъ Русевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Следъ казаното отъ преждеговорившия по разглежданъ законопроектъ, азъ ще бъда кратъкъ, като ще се сира и ще разгледамъ Дирекцията на храноизноса като стопански факторъ, имащъ за задача да подобри цената на житото у насъ.

Г-да народни представители! Дирекцията на храноизноса не се създаде по кефа на бившия правителства. Голѣмата стопанска депресия, която сполетѣ българското село, особено катастрофалното спадане на ценитѣ на житото на международния пазаръ презъ 1929 и 1930 г., наложи да се търсятъ начини — станаха нѣколко житарски конференции въ Лондонъ — за излизане отъ създаденото положение. Все повече спадатъ цени на житото на свѣтовния пазаръ и дѣмпинга съ жито отъ Русия специално въ Европа, постави нашия селянинъ-производител на жито въ плачевно положение. Неговото стопанство стана дефицитерно и той не можеше да добие отъ това производство срѣдства, за да посрещне своитѣ нужди. Кофата жито се продаваше по 20—30 л. Страшниятъ вой, който се наддаде тогава отъ нашия стопанинъ-производител на жито, бѣ чутъ отъ тогавашното правителство и се създаде първиятъ по рода си у насъ стопански институтъ, който въ началото бѣше остро и жестоко атакуванъ и откъсванъ отъ голѣмитѣ стопански и търговски капацитети, които предлагаша ежеминутно, ежечасно и ежегодно катастрофа за държавата, поради създаването на тази Дирекция за закупуване и износъ на зърнени храни у насъ. За цѣсти, предричанията на всички тѣзи специалисти и капацитети, на всички тѣзи ужъ приятели на българското село, че тази държавна стопанска намѣса въ българското производство въ българското стопанство ще се отрази зловредно върху бюджета на самата държава и ще легнатъ върху плещитѣ на българския производител, селянинъ, работникъ и занаятчия, въобще на цѣлото българско гражданство, новъ видъ данѣкъ, за да бъдатъ покривани загубитѣ, които ще дойдатъ отъ тази стопанска дирекция, не се оправдаха. Цифритѣ, които изнесе преждеговорившиятъ — нѣма да ги повтарямъ, само ви ги напомнямъ — показваха обратното. Получиха се тождова блѣстящи резултати, които съ просто за учудване. При тази страшна уплахъ, въ която се намираше българското село, създаването на стопанския институтъ, Дирекцията на храноизноса, даде възможностъ на българскитѣ селяни-производители, чрезъ данѣчитѣ бо-

нове, които получиха отъ дирекцията, да покрятъ голѣма частъ отъ задълженията си къмъ българската държава и да отхвърлятъ отплатеното къмъ тѣхъ прозвище „батакчии“, както и да посрещнатъ нуждитѣ на своето стопанство, и своитѣ лични нужди.

Дирекцията на храноизноса, чрезъ износа на нашитѣ зърнени произведения на международния пазаръ, не само дава възможностъ за увеличение на богатата на българското стопанство, но позволява на Българската народна банка да набира чужди дивизи за посрещане на многото належащи нужди.

Българскиятъ Парламентъ днесъ, възстановенъ следъ 4 години отъ разтурянето му, може да тържествува, че е неговата идея за създаването на Дирекцията на храноизноса, така остро атакувана на времето отъ известни търговски и заинтересувани страни, и че е могълъ да намѣри правилното разрешение на проблемата. И ние сега трябва да бъдемъ горди, че пакъ на българския Парламентъ лѣга отново задачата — следъ като презъ 4-годишното безпарламентарно управление на България, много хора се бъркаха въ работата на дирекцията — щото обласитѣ, които получава дирекцията чрезъ продажбата на експортиранитѣ зърнени храни, да останатъ като печалба или като плюсъ на държавата и на българското народно стопанство, като запасъ за кризиснитѣ години, за годинитѣ на суша, като миналата, или при една война утре. Парламентътъ трябва да начертае новия пътъ, да даде новата програма за по-нататъшното развитие на Дирекцията на храноизноса, като печалбитѣ отъ тази дирекция оставатъ изключително като дълбокъ резервъ за стопанскитѣ и икономически депресии, които могатъ да сполетятъ и безъ туй нещастното българско земеделие и българско село.

Г-да народни представители! Длъженъ съмъ да подчертая още отъ началото единъ фактъ, който е очевиденъ и съ който много се спекулира. Постоянно се говори, че имаме свръхпроизводство на жито, което не създавало възможностъ за подобрене цената на житото у насъ. Азъ, който изхождамъ отъ една житарска околия, Плъвенската, дължа да подчертая предъ васъ, че ако ние сравнимъ увеличението на племето ни и увеличението на добива на жито у насъ, ще направимъ печалната констатация, че ежегодно ние вървимъ къмъ намаление на производството на жито, нужно на нашето население. На какво се дължи това? Азъ имамъ възможностъ отъ тази трибуна, когато говорихъ по 128 милионния кредитъ на Министерството на земеделието, да кажа, че пазарътъ е главниятъ диктаторъ на производството у насъ. Нюхътъ на българския селянинъ го накара да побърза и направи трансформация въ производството си, за да може да изкара на пазара артикули, които иматъ по-голѣма цена и по този начинъ да получи по-голѣми материални блага. Тукъ именно ние трябва да търсимъ и първопричината за намаление добива на житото у насъ. Втора причина за намаление на този добивъ е и липсата на обработваема земя. Ще ви кажа само нѣколко цифри, които вървамъ ще ви убедятъ въ това, което казвамъ. Споредъ официалнитѣ сведения на Дирекцията на статистиката, презъ 1930—1931 г. имаме 1.236.635 хектара засѣти съ жито, 242.905 хектара — съ ръжъ и 904.631 — съ смѣсъ. Презъ 1933—1934 г. имаме 1.100.800 хектара съ жито, 198.000 хектара съ ръжъ и 86.000 хектара съ смѣсъ — почти на половината отъ това, което е било засѣяно презъ 1930—1931 г. Следователно, неоснователни сѣ твърденията, че голѣмото производство на жито играело фатална роля за цената на житото у насъ.

Какво е съотношението на добива на житото къмъ засѣтата площъ? Общонационалниятъ житенъ добивъ презъ 1930/1931 г. е 1.737.240.000 кгр., презъ 1933/1934 г. — 1.077.000.000 кгр. Значи имаме едно спадане съ 700 милиона кгр. за цѣлото българско стопанство. Презъ 1935/1936 г., при една благоприятна реколта, имаме покачване — 1.600.000.000 кгр. Обаче, окончателно установено е, че имаме едно спадане на общия националенъ житенъ добивъ.

Какъвъ е добивътъ на ръжта? Презъ 1930/1931 г. имаме 270.000.000 кгр., презъ 1933/1934 г. — 160.000.000 кгр.

Какъвъ е добивътъ на смѣсътъ? Презъ 1930/1931 г. имаме 140.000.000 кгр., презъ 1933/1934 — 92.000.000 кгр.

Следователно твърденията, че увеличаването добива на жито у насъ играе фатална роля за спадане ценитѣ на житото е неоснователно. И самъ г-нъ министърътъ въ вътрешнитѣ работи, г-нъ генералъ Недевъ, днесъ по твърди, че гладътъ у насъ е страшенъ, че селянитѣ дори отъ зърнопроизводителнитѣ области продаватъ на Дирекцията на храноизноса не излишното си жито, а отдѣлятъ отъ залька си, защото нѣматъ други артикули, които могатъ да продадатъ, за да покрятъ своитѣ задължения къмъ община, държава, читалище и кооперация и най-после къмъ себе си. Че действително е така показва и

обстоятелството, че днес 73 околии у нас, от всичко 82, ако не се лъжа, искат от Дирекцията на храноизноса да им даде около 10.000.000 кгр. жито. Защо? Защото тй, като добри българи, за да се отчетат към своята държава, да изпълнят своите задължения към българското общество, сж били принудени да изнесат на пазара или да продадат на Дирекцията на храноизноса онова, което не им е било излишно.

Това е, г-да народни представители, голъмият въпрос, който днес е на дневен ред и разрешението на който от Парламента се поставя на първо място; разрешението на който се поставя като задача на днешното и утрешното правителство. Няма значение кой днес е министър на земеделието, няма значение кои образуват правителството. Важното е да бъде разрешен веднаж завинаги, окончателно този голъм въпрос, та да няма нужда да питаме, кога най-после въ земеделска България ще престане да има глад. Едно след друго се редят питанията тук, казваме, че българското село гладува, а въ същото време изнасяме на чуждия пазар жито! И г-н министърът на вътрешните работи, и народни представители тук изнасяха случан и показаха, че въ България има глад. Ето туй е голъмият въпрос, който трябва да бъде разрешен за да няма въ България глад. Ако правителството, бих казал, нехае, не желае или не може да намбри начин за да разреши този въпрос, Парламентът е длъжен да се притече на помощ, да намбри начин да прекрати глада въ нашата страна. Вие чухте какво каза г-н министърът на вътрешните работи, а чухте и от устата на министъра на войната г-н генерал Даскалов, че ежегодно от наборните комисии се прави печалната констатация, че от българското село, от където въ миналото излизаша момци левенти, на които всъки завидваше, днес излизат младежи с все по-малка и по-малка гръдна ширина и тежина и все по-често и по-често с признаци на туберкулоза. Констатира се, че въ българското село, където няма шум и фабричен пушек, където няма условията за развиването на туберкулозата, тя се развива непрекъснато, процентът на заболяване от туберкулоза ежегодно става все по-голям и по-голям.

Г-да народни представители! Аз и друг път имах случая да кажа, че е необходимо чакъ по-скоро да се създаде у нас една аграрна политика, въ която да има приемственост, защото не бива повече, ако днес еднъ министър на земеделието или едно правителство прокарва една аграрна политика, другото правителство след него да я обърне с краката нагоре, да прокара нови идеи, нови мирогледи и от това, което е направено, да не остане нищо, да се правят нови жертви и така да се увеличава стопанския хаос, който и безъ туй е голъм въ нашата държава.

Щомъ това, което казвамъ, е вѣрно, ние не бива да говоримъ повече, че съществува у насъ свѣрхпроизводство на жито и че това е причината за намаляване цената му. Обратното трябва да се говори. Тогава ние ще поопиримъ засѣването на жито у насъ и ще създадемъ по-голъмо благоденствие въ българското село, ще премахнемъ всички ония условия, които благоприятствуватъ за разрушаването на българската нация, на българското племе.

Тукъ отъ тази трибуна азъ се чувствамъ задълженъ да кажа на правителството, че то има дълга да обезпечи прехраната на българския народъ, да направи щото да няма гладъ у насъ. А това може да стане, като се определи минимума на храна, необходимъ за изхранване на всѣко селско стопанство както и за посѣвъ, който минимумъ стопанството не може да продава. Така както е определено, че сѣдѣщата-изпълнител не може да описва и продава онова, което е необходимо за прехраната на стопанството, така трябва да бъде и тукъ. Тогава само ще спасимъ отъ израждане българската нация.

Веднага, обаче, се задава въпросътъ: ами житарските центрове, като Плевенска, Шуменска, Врачанска и голъма частъ отъ Бургаска области, съ какви нови култури биха посрѣщнали своите нужди на стопанството и своите задължения къмъ държавата? Ето въпросътъ, който и самото правителство трябва да си зададе. Няма ние малкият, които идемъ отъ селото, които, обаче, носимъ тежеститъ върху плещитъ си, да посочваме пътищата. Не бива ние — поне за себе си — да кажемъ — да влизаме въ ролята на оня, за който пѣсенъта казва „Надсвирилъ Стоянъ баща си“. Азъ само повдигамъ завесата, поставямъ тоя голъмъ въпросъ, за да бъде той разрешенъ и за да се изгони веднажъ завинаги глада отъ българското село и специално отъ производителнитъ житарски центрове въ нашата страна. И паралелно съ това, чрезъ самата трансформация на земедѣлското производство, при една генерална земедѣлска политика, ние можемъ да намалимъ производството на житото,

като увеличимъ другитъ артикули, които днесъ и безъ това намиратъ по-благоприятенъ пазаръ на Западъ. Азъ съмъ длъженъ да повдигна въпроса, още повече, че и г-нъ министърътъ на търговията е тукъ; защото, когато сме вече въ срѣдата на мартъ, а презъ априлъ ще се сѣ цвекло, не е уреденъ въпросътъ за цената на захарното цвекло, което е единъ елементъ много важенъ за цвеклопроизводителнитъ области, още повече, като се има предвидъ, че има изключително цвеклопроизводителни райони, каквито сж Плевенскиятъ, Шуменскиятъ и др. При една благоприятна цена на цвеклото отъ 600 л. . . .

Министъръ Илия Кожухаровъ: Ако трябва да наддаваме, 600 л. е малко.

Георги Петровъ: Тази цена бѣше 680 л. и съвсемъ несправедливо се намали на 420 л. Презъ 1934/1935 г. тя бѣше 680 л.

Йорданъ Русевъ: Въ тия райони ще можемъ да намалимъ производството на жито, а да увеличимъ засѣваната площ на захарното цвекло, отъ доходите на което земедѣлецътъ-производителъ ще посрѣщне нуждитъ, които по-рано посрѣщаше съ житото. Същото се отнася и до други зърнени производства. Така напр., ние виждаме, че соята има една благоприятна цена отъ 450 л. на килограмъ, като има изгледи да стане и 5 л., което ще предизвика тая нова земедѣлска култура да бъде обектъ на зърнено-производителнитъ райони. Тѣй както държавата полага голъми грижи за тютюневитъ области, както държавата се намѣси и въ продажбата на гроздето чрезъ Експортния институтъ, така държавата ще се намѣси и въ тия зърнено-производителни области, които изнасятъ житото на пазара, безъ да го иматъ въ излишекъ; изнасятъ го, защото няма отъ какво друго да получатъ доходи и затова тамъ се намиратъ предъ гладъ, както казахъ.

Какъ сж се движили ценитъ у насъ? Г-нъ Риболовъ и г-нъ Гатевъ говориха по този въпросъ. Азъ ще се спра само на последнитъ цени. Бихъ желалъ г-нъ министърътъ, като ще отговаря, да ни каже, когато презъ юлий ние знаехме, че очакваме добра реколта на житото, кои бѣха причинитъ да не продадемъ, когато се предлагаше цена 2.40 до 2.60, презъ месецитъ юний и юлий фобъ дунавско пристанище, а също и презъ месецитъ августъ и септемврий, когато се предлагаше цена 2.20 до 2.30 л. фобъ дунавско пристанище; ако смѣтнемъ наводото и другитъ разности за фобъ морско пристанище, Варна или Бургасъ, можемъ да получимъ, при първия случай 2.60 до 2.80 л., а при втория — 2.40 до 2.50 л. на килограмъ — за да дойдемъ до положението, днесъ Дирекцията на храноизноса да продава житото при една цена 1.20 до 1.30 л. По таквъ начинъ, продавайки 4.300 тона сега, при една цена много по-малка, имаме една разлика отъ 1.20—1.30 л. на килограмъ. Безспорно, при това положение, Дирекцията на храноизноса приключва съ загуба, а тая загуба ще се отрази зловредно върху бъдещето определяне цената на житото отъ реколта 1939 г. Не мога да си обясня, коя е причината, която е накарала Дирекцията на храноизноса да не предаде при тия благоприятни цени наличнитъ количества жито, когато за всѣки отъ насъ бѣше ясно, че ще имаме благоприятна реколта. Азъ не мога да намбрия думи, за да изразя уудването си, по би било полезно, ако г-нъ министърътъ на търговията, който е шефъ на Дирекцията на храноизноса, не само поиска обяснения, но и потърси причинитъ, за да не се създаватъ по-нататъкъ условия за загуби на Дирекцията на храноизноса, които ще легнатъ безспорно върху българското стопанство.

Паралелно съ тия разсѣждения, азъ съмъ длъженъ да повдигна още единъ въпросъ.

Г-да народни представители! Намѣсата на държавата въобще днесъ въ стопанския животъ на народитъ се забелязва не само у насъ. Ние виждаме, че въ голъмитъ капиталистически държави, въ стари държави, като Франция, Америка и други — да изключимъ Русия, която е устроена по съвсемъ нова доктрина за държавно управление и стопанство — държавата се намѣсва все по-активно въ стопанскитъ отношения и въ стопанския животъ, и ние не можемъ да не си зададемъ въпроса: защо Дирекцията на храноизноса да не включи въ своята дейностъ монопола на останалитъ два земедѣлски артикула — царевичата и ечемикъ? Съ включването и на останалитъ два артикули въ обсега на дейността на Дирекцията на храноизноса и при определяне на една сносна цена за тѣхъ, нашиятъ селянинъ-производителъ ще си прави смѣтката. Днесъ той си прави смѣтка, като продава житото по 3.40 л., и тази негова смѣтка излиза вѣрна. Но тя никога няма да излѣзе вѣрна,

ако днес продава житото по 3.40 л., ечемика — 3.10 л., а веднага след като го овършбе или пожъне да почне да го продава 1.50—1.60—2 л. Ето, тази разлика би се отразила катастрофално върху смътките на производителя. Защо? Защото всеки откъслечен стопанин, като всяко предприятие, си прави смътка, откъде ще получи, колко ще получи и колко може да изразходва. Със включването въ монопола на ечемика и на царевичата, ние ще отържем възможността да се печелят срѣдства и тукъ от известни срѣди, от известни категории стопански дейтели. По тоя начинъ ние ще гарантираме и интереситъ на държавата — тя нѣма да купува днесъ скъпо тия артикули, а утре да ги продава скъпо, но пакъ за смѣтка на българския производител.

По-нататкъ азъ съмъ длъженъ да се спра на единъ другъ въпросъ. Не бива българската държавна, българското правителство — днешното, утрешното, не ме интересува, това е принципиаленъ въпросъ — отъ житото специално да търси да получи дивизи. Защото, при свѣтовната цена на житото, известна на всички насъ, която е много ниска, не можемъ за нуждитъ на държавата да изнасяме жито, за да получаваме дивизи. Ние сме длъжни да намеримъ други източници за дивизи, обаче, отъ износа на житото не бива да търсимъ дивизи за българската държава. Знаемъ ниската цена на житото на европейскитъ пазари, напр. въ Амстердамъ, или въ Чикаго. Вънъ стопанствата сѫ коренно различни отъ нашето. Тамъ стопанството е механизировано, особено американското, а сѣщо и въ други държави, където наемниятъ работникъ не е евтинъ. Това ние не можемъ да сторимъ. Ние въ никой случай не можемъ да изнасяме жито, защото малката цена, която ще добиемъ за него въ чужбина, ще се отрази зловредно върху кампанията на Дирекцията за храноизносъ, а по-нататкъ и върху бъдещата цена на житото.

Министъръ Добри Божиловъ: Кажете колко процента изнасяме?

Йорданъ Русевъ: Малко, но все пакъ изнасяме.

Министъръ Добри Божиловъ: Кажете, че се касае за 2%, а не за цѣлата реколта.

Йорданъ Русевъ: Ние можемъ да създадемъ известни износни премии за нѣкои и други артикули, напр. за рапицата. Ние можемъ да я продаваме на англичанитъ, които даватъ 5.20 до 5.80 л. франко товарна гара, за да можемъ да вземемъ дивизи. Понеже производството на рапицата е малко, можемъ срещу известни премии да я изнасяме и да получимъ дивизи. Това можемъ да сторимъ и съ същия погледъ, но пакъ повтарямъ, жито въ никой случай не трѣбва да изнасяме. Ако трѣбва да изнасяме жито, защото има излишекъ, нека го изнасяме съ клирингъ. Ние виждаме, какъ една Югославия продала 250 милиона килограма на Германия по клирингъ и го продала по 2 динара килограма.

Министъръ Добри Божиловъ: Цена по-ниска отъ нашата, защото въ Югославия животътъ е два пѣти по-скѣпъ отколкото у насъ.

Йорданъ Русевъ: Длъженъ съмъ да попитамъ съответния министъръ, какви мѣрки взема правителството, за да се запази житото въ хамбаритъ. Г-нъ Гатевъ изнесе данни, а и азъ имамъ такива, че около 300 милиона килограма има въ дирекционнитъ складове. Всѣки отъ насъ, който е житаръ, знае че презъ месецъ мартъ почва тѣй нареченото второ кипене. Понеже въ тия хамбари житото се намира на пластове отъ 4 м. дебелина, при второто кипене ние ще дойдемъ абсолютно сигурно до повреда на житото. Азъ зная, че Дирекцията на храноизноса съ специална наредба не позволява житото да се натрупва на голѣми пластове.

Таско Стойковъ: Това ще е устройството на Консорциума за зърнени храни. Това е друга работа.

Йорданъ Русевъ: Да, друга работа. Азъ зная, че Дирекцията не позволява житото да се натрупва въ хамбаритъ на пластове по-дебели отъ 2 метра. Но сѣщо така, съ наредба „А“ тя забранява на агентитъ, като дойде производител да предлага жито, да го връщатъ. Ако го вземе, агентитъ губи; ако го върне, селянинътъ ще загуби. Хамбаритъ на много мѣста не сѫ добри. Имаме значи положението, че ако агентитъ вземе житото, ще се увеличи дебелината на пласта. Това пъкъ предизвиква съставяне на актъ. По тоя начинъ ние виждаме агентитъ да се намиратъ

между огъня и змията: ако върнатъ селянина, последниятъ се оплаква на властта, и тя ще накаже агента; ако купятъ житото и го насипатъ въ по-дебели пластове, Дирекцията за храноизносъ пъкъ ще ги накаже. Дирекцията направи грѣшка, като презъ месецитъ юлий, августъ и септемврий не продаде частъ отъ складираното жито — казахъ, че то имаше благоприятна цена, 2.40 л. фобъ дунавско пристанище. По тоя начинъ тя можеше да освободи мѣсто за новото жито, което ще се закупи и ще се прибере въ хамбаритъ. Сега агентитъ не знаятъ какво да правятъ: отъ една страна наредбата имъ забранява да връщатъ производителитъ, които предлагатъ жито, отъ друга страна Дирекцията на храноизноса ги наказва. Тукъ Дирекцията е длъжна да се намѣси. Тя не дава наряди за далечни райони, защото казва, че навлото е голѣмо, че Дирекцията ще се ожисти. Има райони, напримѣръ като Ломскиятъ, но особено Варненскиятъ, които отдавна не сѫ получавали нарядъ. Дирекцията дава наряди на мелницитъ, които сѫ близко до гари. Азъ я оправдавамъ, защото тя намалява манипулационнитъ разноси. Но сѣщо така Дирекцията трѣбва да разреши въпроса за раздвижването на тия храни, защото още по-катастрофално ще бѣде развалянето на тия дебели пластове храни, което ще се отрази зле и върху агентитъ, и върху самата Дирекция.

Единъ другъ въпросъ, който е интересенъ, е въпросътъ за вътрешнитъ пунктове. По принципъ Дирекцията за храноизносъ разрешава агентитъ да бѣдятъ само на гари. А знайно е, кои иматъ възможностъ да бѣдятъ на гари. Това сѫ известни родъ съсловия, каквото е търговското. Кооперациитъ, като нови стопански организации, нѣматъ хамбари на самитъ гари. Създаването на вътрешни пунктове е належаше, затуй защото ще се услужи на българското село, на българския производител. Дирекцията на храноизноса, обаче, разрешава да се създаватъ такива пунктове, а не дава магазинажъ. По чл. II, буква „а“, Дирекцията на храноизноса разрешава създаването на вътрешни пунктове, но ги лишава отъ правото на магазинажъ. Ето една несправедливостъ въ стопанската дейностъ на самата Дирекция. Това трѣбва непременно да се премахне. За вътрешнитъ пунктове, които сѫ изключително на стопанскитъ организации, каквито сѫ кооперациитъ, ще трѣбва да се одобрява магазинажъ и да бѣдятъ обслужвани. По тоя начинъ ние ще задоволимъ и далечнитъ краища. Въ цѣла Никополска околия, г-да народни представители, има само една железопътна линия — Никополъ — Сомовитъ. Въ цѣлата тая околия нѣма гари, където Дирекцията да може да има агенти. За да улеснимъ населението, трѣбва да платимъ и на тия агенти сѣщия магазинажъ, какъвто плащаме и на другитъ агенти.

Димитъръ Марковъ: Въ такъвъ случай, кой ще поеме превоза до товарната гара?

Йорданъ Русевъ: Ще Ви кажа. — Ние имаме случая съ кооперацията въ Ново село, Никополско. Тя искаше да има вътрешенъ пунктъ и да ѝ се одобри магазинажъ. Членове ѝ, които докарваха жито, се задължаваха на кооперативни начала, като дисциплинирани кооператори, да закарватъ житото на товарния пунктъ. За сведение мога да Ви кажа г-нъ Марковъ, че тамъ имаше и търговска мелница, но впоследствие тя се отказа и ѝ закриха пункта.

Димитъръ Марковъ: Дали навсѣкжде би могло да стане това нѣщо?

Йорданъ Русевъ: Азъ съмъ длъженъ, г-да народни представители, да обърна вашето внимание на другъ специаленъ технически въпросъ, който много интересува българското село. И азъ се радвамъ, че тукъ, въ Ложката се намира и самиятъ директоръ на храноизноса, за да го чуе и да намѣри начинъ да се отстранятъ тия нѣща, които дразнятъ производителя. Азъ искамъ да бѣде опростена самата система за продаване на житото отъ производителитъ на агентитъ; да се опрости, затуй защото много малко отъ тѣхъ разбираатъ тия дяволии, наречени храномѣри. Храномѣритъ създадохъ възможностъ за ограбване на производителъ. Вие помните изложението на г-нъ Пулевъ, а по-късно и на Иванъ п. Рачевъ, които изнаесоха много срамни работи. Агенти сѫ наизмислили съ стотици хиляди лева отъ производителитъ съ различни шмекерии. Има десетки такива шмекерии: чрезъ задрѣстване на отвора на самия храномѣръ, чрезъ поставяне зърно на капака на храномѣра, чрезъ слабо дръпване и т. н. А това може да се отрази и да даде една разлика отъ 1—1.5, до 2 пункта, което прави 6 стотинки на килограмъ за производителя. Но ще кажете: сега има една наредба, въ която се казва, че при ревизитъ Дирекцията на храноизноса, като дойде да приключи годи-

ната, по авизата, веднага казва: „Ти си купиш, да кажем, храни за 100.000 л., а си продаш за 130.000 л.; разликата ние я вземаме“. Добре, но веднага на тази мърка на Дирекцията за храноизнос тия хора намърха друга шмекерия. Веднага намърха разни уйдурми, чрез роднини и други приятели. Напр., на един вършачкаджия който предлага огромно количество, 10—15 тона жито, като му подобри цената, казва му: „Ще ти увелича цената с 3 стотинки, за да балансираме самото авизо“. Като дойдат ревизорите, не намират разликата, защото той си я взел в джоба. Или пък ще изравни разликата, било с подобрене на качеството, било с увеличение на количеството в хамбара.

Димитър Марков: Хубаво ги познаваш тия работи.

Йордан Русев: Да познавам тия шмекерии, които населението посреща с негодувание и протест. Ще трябва Дирекцията на храноизноса да намъри начин да опростотвори тая система. Защото, ако предположим, че агентите вземат по 3 стотинки на килограм, ще вземат от земеделското стопанство, чрез разните манипулационни дяволи, от 500 милиона килограма, по 3 стотинки — 15-20 милиона лева. Като вземем предвид, че Дирекцията на храноизноса съществува от 1929 г., ще видим, че земеделското стопанство е платило 200-300 милиона лева на незнания герой — агенти на Дирекцията на храноизноса.

Също така има и друга една шмекерия, която не бива повече да съществува. Аз лично съм изпитал неприятности от нея с мелничарите. Аз съм длъжен да обърна вниманието на г-н министра на търговията и особено на директора на храноизноса, че органите на Дирекцията на храноизноса много малко са се явявали в защита на нейните агенти. Имало е печални случаи, когато мелничар и агент, който предава жито на дирекцията да се хващат за гуша, да се бият и представителът на Дирекцията на храноизноса да стои настрана с скръстени ръце. Че какъ може така? Аз съм имал случай в Свищов и на други места с очевиди си да видя, какъ с пет пункта ощетяват самия агент.

Нъкой отъ дъсно: А нъкъде и по споразумение.

Йордан Русев: Нъкъде и споразумение може да има. Като отиде агентът да предава житото, сипват го на една голъма ламарина, разпрострат го, направят го на 150 кутийки, почне мелничарят да взема от всъка кутийка по една глушинка и като клъвне по една глушинка от 150-ти кутийки, ако житото има чуждици $1\frac{1}{2}$ —2%, той ще го изкае 5% и агентът се хваща за главата. Въ такъв случай излиза измамен, ограбен агентът. Но агентът ще си вземе пакъ изгубеното. Отъ къде? Отъ производител. Аз лично съм се хващал гуша за гуша с един такъв чиновникъ в Храноизноса, който и сега е на служба тамъ. Когато му казахъ, че ще запечатамъ пробитъ и ще ги изпратя въ борсата въ Русе да направятъ анализъ, чакъ тогава той се съгласи на единъ компромисъ и каза: „Дай, ще ти намалямъ процента на чуждиците“.

Г-да народни представители! Азъ адмирамъ Дирекцията на храноизноса, защитавамъ я и ще я защитавамъ, защото тя е една необходимостъ. Тъзи, обаче, на глед дребни работи, които ви казахъ, създаватъ негодувание средъ производителите, защото тѣ си казватъ: „Все отъ насъ взематъ“. Вече и селяните отъ ден на денъ все повече и повече почватъ да разбиратъ и долавятъ разните игри с тѣхъ. Кооперациите също разкриватъ всевъзможните начини за ограбване на българските селяни. И азъ съмъ чул отъ селяните да казватъ: „Нѣма ли да махнете Дирекцията за храноизносъ?“ Азъ имъ казвамъ: „Ако бжде премахната Дирекцията за храноизносъ, вие ще получите за житото една такава цена, отъ която ще се хванете за коситъ и ще се ужасите; особено вие, селяните-житари, въ никакъ случай не трябва да се обявявате противъ Дирекцията за храноизносъ, защото съ това ще подкрепите враговетъ на дирекцията и на държавата“. Тѣ ми отговарятъ: „Премахнете тѣзи лоши нѣща, защото и ние започнахме да ги виждаме“. На времето ги правѣха съ кантара, днесъ — съ ханомѣра.

Г-да народни представители! Ние, които милѣемъ за българското село и които отъ тая трибуна, както каза единъ народенъ представител, лѣемъ толкова сълзи за него, сме длъжни, имаме възможността — и затова е създаденъ българскиятъ Парламентъ — да изнасяме на показъ всичките неуредици и неудобства за българското село, да подобримъ Дирекцията на храноизноса, този голѣмъ стопански институтъ, и да го направимъ годенъ да отговаря на голѣмитъ нужди на българското село, да защитава неговите

интереси, за да може това село да очаква все по-голѣмо и по-голѣмо подобрене въ цените на неговите произведения.

Таско Стоилковъ: Най-много помогна за създаването на Дирекцията на храноизноса сегашниятъ директоръ на храноизноса, г-нъ Момчо Дочевъ презъ упрежлението на Ляпчевъ. Да знаешъ тая работа, защото си още младъ.

Йордан Русевъ: Г-да народни представители! Преди да завърша, макаръ да имамъ още време, азъ съмъ длъженъ да се спра на още единъ въпросъ: има ли възможностъ да подобримъ цената на житото? Отъ мѣрдавни фактори азъ разбирамъ, че тѣ като че ли смѣтатъ да намалятъ цената на житото презъ новата кампания 1939/1940 г. Дано това не е вѣрно. Но азъ съмъ длъженъ да кажа, че мотивъ за намаляние цената на житото не може да бжде твърдението, че високата цена на житото е непоносима за непродоводителните околии, за консуматорите. Моята околия е съседна на една съвсемъ не житарска околия, каквато е Троянската, и мога да ви кажа, че хората тамъ са много по-доволни, ако житото има по-висока цена. Тѣзи хора слизатъ отъ балкана, носятъ топоришки, рязници и др. артикули, нужни за българското земедѣлие, срещу които получаватъ жито. Ако житото има по-висока цена, и тѣ ще получатъ по-добра цена за своето производство, откоакото ако цената на житото е ниска. И затова мене ми е чудно, когато слушамъ нѣкой, въ свързка с цената на житото, да казватъ: „Какво ще правятъ ония, които не произвеждатъ зърнени храни, когато имаме толкова непродоводителни околии?“ и заключаватъ, че цената на житото ще трябва да се намали. Азъ ви казвамъ: когато околните не са зърнопроизводители, тѣ произвеждатъ пакъ други артикули, които са необходими и се поглъщатъ отъ българското земедѣлко стопанство. И когато цената на българското жито е благоприятна, тогава и тѣхниятъ трудъ се възнаграждава по-справедливо. Напр., цената на сливите, на ракията, на скотовъдните артикули, които тѣ произвеждатъ, не се определятъ отъ Дирекцията на храноизноса, а отъ борсите въ чужбина или у насъ, и затова тѣхъ ги интересува много цената на житото и въобще на земеделските произведения. За тѣхъ е важно, като преброятъ отъ Балкана до Дунава съ една кола грънци, да кажемъ, да могатъ да се върнатъ съ една кола жито, царевича или ечемикъ. Ето, виждате, че този мотивъ за намаляване цената на житото — че непродоводителните околии не могли да плащатъ по-скъпо житото — не играе роля и не бива да се взема предвидъ.

Заключавамъ. Г-да народни представители! Азъ бихъ желалъ, днешното правителство и българскиятъ Парламентъ да намѣрятъ правилно и окончателно разрешение на голѣмия въпросъ за цената на земеделските произведения. Ако не можемъ да намалимъ цената на индустриалните произведения, ние сме длъжни, за да посѣберемъ „ножицата“, да подобримъ цените на земеделските произведения. Ние можемъ да установимъ, както ви казахъ, една по-благоразумна цена на житото вътрѣ, отъ 3.40 л. на 4 л. до 5 л. — не искамъ да кажа окончателно колко да бжде цената — като намалимъ засѣвната площъ и по този начинъ да не пълнимъ хамбарите на агентите на Дирекцията на храноизноса, а да разнообразимъ земедѣлското производство съ други доходоносни култури чрезъ една плановѣрна генерална земедѣлка политика, въ която, както казахъ, да има приемственостъ. Вѣрно е, че трябва да имаме, че е наложително да имаме единъ излишекъ отъ жито по много висши държавни интереси, но тоя излишекъ не трябва да бжде такъвъ, че да бжде въ тежестъ при определяне цената на житото днесъ, утре или други денъ.

Така че азъ пледирамъ предъ Парламента, предъ правителството, да намѣримъ начинъ, за новата житна кампания не само да не намаляваме цената на житото, но да намѣримъ възможностъ да я увеличимъ. Съ туй ще увеличимъ доходността на земедѣлското стопанство. А увеличавайки доходността на земедѣлското стопанство, ние ще излѣкуваме и оная голѣма гангрена, отъ която страда българскиятъ селянинъ днесъ — задълженията, както и другите фискални тежести, които лежатъ върху него. Намирайки целесобразенъ начинъ за установяването на единъ доходъ на земедѣлското стопанство за по-дълъгъ периодъ отъ време, чрезъ излишците отъ който българскиятъ селянинъ да може да посрѣща старите си батаци, останали отъ миналите стопански години, които като Дамоклиевъ мечъ тежатъ надъ врата му и го влчатъ къмъ бездната, къмъ пропастьта, ние действително ще създадемъ една благоденстваща земедѣлка България, която въ най-върховния моментъ, когато стане нужда да се осъществяватъ нацио-

надниѣ ни вѣжделения, ще се яви като единѣ да се бори за обединението на българското племе въ една велика България. (Ржкоплѣскания отъ дѣво)

Председателствуващъ Георги Марковъ: Г-да народни представители! Ще ви моля да се съласите да вдигнемъ сега заседанието. Идното заседание, споредъ правилника ще бѣде въ вторникъ, 15 ч. Предлагамъ следния дневенъ редъ:

1. Избиране членове на комисията по Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти и на прошектарната комисия на мѣстото на починалия народенъ представителъ Лалю Кацарски.

Първо четене законопроектитѣ:

2. За откриване кредитъ въ размѣръ на 600.000.000 л. отъ Българската земедѣлска и кооперативна банка на Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни. (Продължение разискванията)

3. За измѣнение на членове 6, 7, 8, 11, 15, 28 и 29 и допълнение на наредбата-законъ за Столичната общинска банка. Второ четене законопроектитѣ:

4. За извънреденъ бюджетенъ кредитъ по бюджета на фонда „Поморийски солници“ за 1939 бюджетна година въ размѣръ на 10.000.000 л.

5. За измѣнение и допълнение на членове 3 и 4 отъ наредбата-законъ за измѣнение и допълнение на бюджета на Министерството на народното просвѣщение за 1937 бюджетна година.

6. За измѣнение и допълнение на закона за авторското право.

7. Одобрение предложението за приемане завещанието на покойната Райна д-ръ Стефанъ Чернева.

Моля, които приематъ този дневенъ редъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 18 ч. 40 м.)

Председателъ: СТОЙЧО МОШАНОВЪ

Подпредседателъ: ГЕОРГИ МАРКОВЪ

Секретари: { **ДОНЧО УЗУНОВЪ**
Д-РЪ ПЕТЪРЪ ЯЛАМОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление. ДОНЧО ДУКОВЪ